

A szakképzés helyzete az Alföldön

**Központi
Statisztikai Hivatal**

A szakképzés helyzete az Alföldön

**Szeged
2009. március
Központi
Statisztikai Hivatal**

© Központi Statisztikai Hivatal, 2009

ISBN 978-963-235-238-1 (nyomdai)
ISBN 978-963-235-239-8 (internet)

Felelős szerkesztő: Végh Zoltán igazgató

Szerkesztő: Szűcs Anna
Telefon: 62/623-857 E-mail: anna.szucs@ksh.hu

Internet: <http://www.ksh.hu>
informacioszolgalat@ksh.hu
345-6789 (telefon), 345-6788 (fax)

Borítóterv: Vargas Print Stúdió Kft.
Nyomdai kivitelezés: Xerox Magyarország Kft. – 2009.062

TARTALOM

	Oldal
BEVEZETÉS	5
I. A SZAKKÉPZÉS HELYZETE	6
1.1. Középfokú szakképzés	6
1.1.1. A középfokú oktatásban nappali tagozaton tanulók	6
1.1.2. A középfokon tanulók szakmai képzés szerinti összetétele	9
1.2. Felsőfokú szakképzés	12
1.2.1. A felsőoktatásban tanulók számának alakulása	12
1.2.2. Felsőfokú szakképzés	14
II. A NÉPESSÉG ISKOLÁZOTTSÁGA ÉS SZAKKÉPZETTSÉGE	16
2.1. A népesség szakképzettség szerinti összetétele	18
2.2. A foglalkoztatottak szakképzettségének változása.....	19
III. SZAKKÉPZÉS ÉS MUNKAERŐ-PIACI ESÉLYEK	22
TÁBLÁZATOK	31
MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK	42

MEGJEGYZÉSEK

A százalék- és viszonyszámok kiszámítása kerekítés nélküli adatokból történt.

A részadatok összegei – a kerekítések miatt – eltérhetnek az összesen adatoktól.

JELMAGYARÁZAT

- = A megfigyelt statisztikai jelenség nem fordult elő.
- .. = Az adat nem ismeretes.
- 0 = A mutató értéke olyan kicsi, hogy kerekítve zérust ad.
- ... = Nem közölhető adat.

BEVEZETÉS

A gazdaság jelentős átrendeződését követően, a kilencvenes évek elején egyértelművé vált, hogy megfelelő iskolázottság, szakképzés nélkül a munkahelyüket elvesztett emberek nem tudnak visszakerülni a foglalkoztatottak közé. A lakosság képzettségi szintje az utóbbi időben érezhetően emelkedett, amellyel párhuzamosan az iskolarendszer, a képzés rendje is átalakult. Napjainkra azonban az is beigazolódott, hogy nem a piac igényeihez alkalmazkodó (esetenként túlképzéshez vezető) szakképzés szintén komoly problémákat okozhat.

Az iskolarendszerben bekövetkezett változásokat a kilencvenes évek elejétől 2007-ig követjük nyomon, különös hangsúlyt fektetve a szakképzésre, s ennek következményeként az iskolát elhagyók szakképzettség szerinti összetételének változására. Ez utóbbi ad ugyanis leginkább választ arra, hogy valójában milyen eredményeket hoztak az átalakítások, azaz a fiatalok szaktudása mennyire kelendő a munkaerő-piacon.

Az 1990 és 2007 közötti időszakban végrehajtott lakossági összeírások – az 1990. és a 2001. évi népszámlálás, valamint a 2005. évi mikrocenzus – lehetőséget nyújtanak arra, hogy a 15 éves és idősebb népesség, s ezen belül a foglalkoztatottak iskolai végzettségének szintjét és szakmai jellegét vizsgáljuk. A teljes népesség és ezen belül a foglalkoztatottak időbeni összehasonlításával kimutatható, hogyan alakult az Alföld népességének iskolázottsága, szakképzettségének szintje, és képzettség szerint melyek azok a rétegek, akik leginkább távol maradnak a munkaerő-piacról. A szakképzés mindenkori helyzete, az oktatott szakmák iránti igény, illetve az egyes szakmákban mutatkozó túlképzés, s mindemellett a szakképzett munkaerő hiánya a Foglalkoztatási és Szociális Hivatalban nyilvántartott pályakezdő álláskeresők szakképzettség szerinti összetétel-változásán keresztül is nyomon követhető. A munkaerő-piacon megjelenő pályakezdők szakképzettsége és elhelyezkedési esélye az adott területen jelentkező munkaerőigénytől függ, nevezetesen azok a fiatalok tudnak leggyorsabban elhelyezkedni, akik keresett szakmával, vagy jól konvertálható szakmával rendelkeznek.

Az oktatás színvonala és eredményessége döntő módon befolyásolja a társadalom szereplőinek az életét; minél inkább iskolázottabb a népesség annál nagyobb az esély a társadalom dinamikus fejlődéséhez. Az utóbbi évtizedekben számottevően nőtt az ország népességének iskolázottsága, annak mértékében és színvonalában továbbra is számottevő területi különbségek maradtak. Az Alföld két régiójában élők iskolázottságában, szakképzettségében is jelentős mértékű a javulás, az országoshoz viszonyított lemaradást azonban nem sikerült behozni, az csak mérséklődött. A rendszerváltás, miközben átalakította a gazdaság szereplőit, az iskolarendszerben is számottevő változást hozott, s ennek hatására természetesen módosult a foglalkoztatottak szakképzettség szerinti összetétele.

I. A SZAKKÉPZÉS HELYZETE

Az elmúlt közel két évtizedben az oktatási rendszerben jelentős változások történtek. Az oktatás szerepe megnőtt a társadalmi-gazdasági fejlődés, a pályaválasztási szabadság, az egyének képességeit figyelembevevő feltételek megteremtésében. Átalakult az intézményrendszer, kitolódott a tankötelezettség korhatára, megváltozott a szakképzés rendszere, mindez az Uniós célkitűzések figyelembevételével történt. Az iskolarendszerű szakképzés két szinten folyik: középfokon a szakiskolákban és a szakközépiskolákban, felsőfokon pedig az egyetemeken és a főiskolákon. A képzés, szakképzés helyzete alap, közép és felsőfokon egyaránt a válság jeleit mutatja. A gyakorlati tapasztalatok alapján látható, hogy a képzés sem színvonalában, sem összetételében nem felel meg a munkaerőpiaci igényeknek. Sok területen túlképzés van, ugyanakkor alapszakmákból (szakmunkások, technikusok, mérnökök, stb.) hiány mutatkozik. A tanulók jelentős hányada nem azt a szakmát választja és tanulja, amelyre a képességei alapján alkalmas, és amit a munkaerőpiac igényel.

1.1. Középfokú szakképzés

1.1.1. A középfokú oktatásban nappali tagozaton tanulók

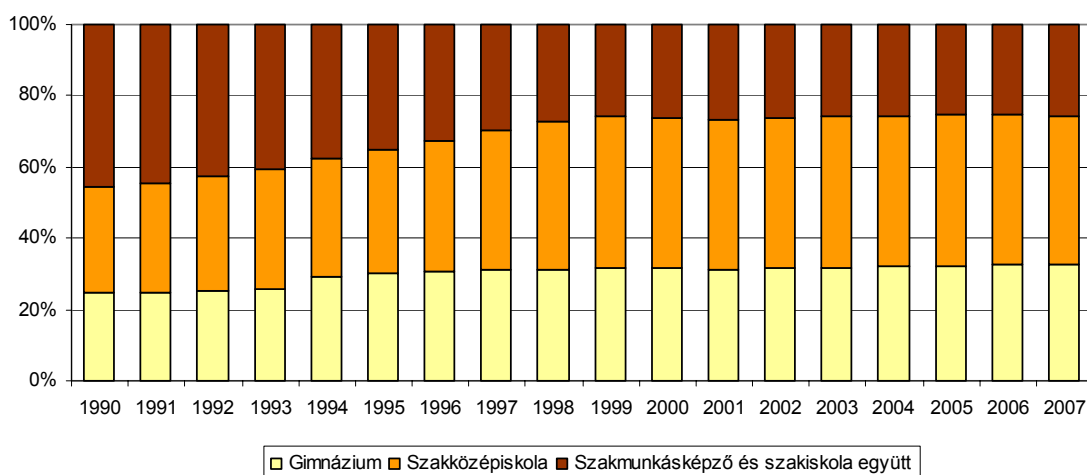
1990 és 2007 közötti időszakban a középfokú oktatás jelentősen átalakult: az oktatás a kilencedik évfolyamon indul és a 12. illetve a 13. évfolyamon fejeződik be. A középfokú szakképzésben a korábbi három, illetve négy éves képzés helyébe a két éves általános képzésre épülő szakmai ismeretek oktatása került, amely az előbbinél a 12., az utóbbinál a 13-14. évfolyamig tart. További lényeges változás, hogy a korábbi szakmunkásképzést fokozatosan felváltotta a szakiskolai oktatás.

A középfokú oktatás fontosabb adatai az Alföldön, 2007

Megnevezés	Gimnázium	Szakközépiskola	Szakiskola, speciális szakiskola
Feladatellátási hely	274	303	245
Tanulók száma a nappali oktatásban	55 463	70 790	44 126

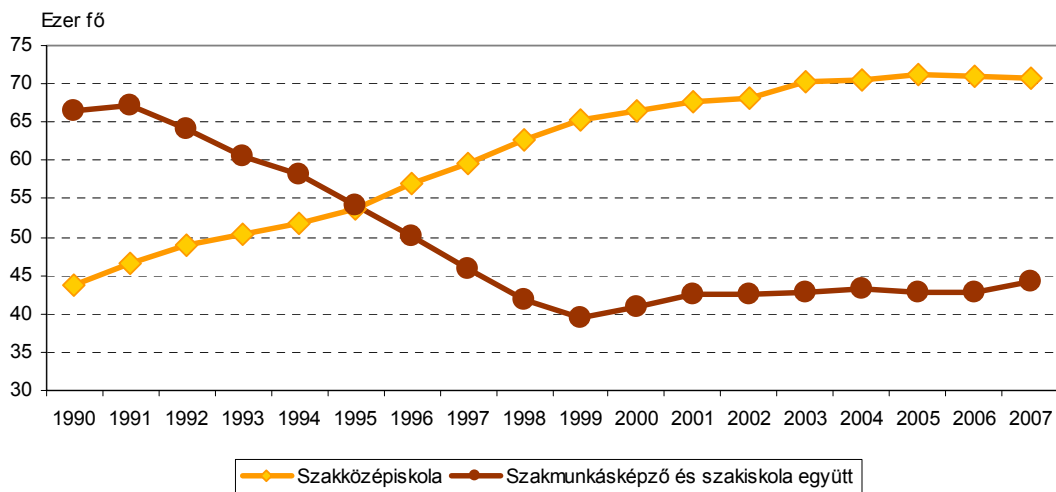
2007 őszén az Alföld középfokú iskoláiban, 822 feladatellátási helyen 170,4 ezren kezdték meg nappali tagozatos tanulmányaikat, közülük gimnáziumban 55,5 ezer, szakközépiskolában 70,8 ezer, szakiskolában és speciális szakiskolában 44,1 ezer diák tanult. A középfokú oktatásban 1990-hez képest mintegy 17 százalékkal többen vettek részt, ezen belül a szakközépiskolások száma hattizeddel, a gimnazistáké öttizedet meghaladóan nőtt, a szakiskolai tanulóké viszont az 1990. évi kétharmadára csökkent. (Országosan a gimnazisták száma 62, a szakközépiskolásoké 44 százalékkal nőtt, a szakiskolásoké hattizedére esett vissza.)

Középfokú nappali tagozatos tanulók összetételének alakulása az Alföldön

Az elmúlt 17 év során számottevően módosult a középfokú szakképzésben résztvevők száma és iskolatípusonkénti összetétele, s ennek leglátványosabb jele az érettségis adó iskolák felértékelődése mellett a szaktanulmányozás háttérbeszorulása. 1990-ben az Alföldi régiók szaktanulmányozó intézeteiben és szakiskoláiban együttesen közel 66 és fél ezer, a szakközépiskoláiban 44 ezer diák tanult, azaz több mint másfélszer annyian tanultak szaktanulmányozásban, szakiskolában, mint az érettségis adó szakközépiskolában.

A szakközépiskolában és a szakiskolában tanulók számának alakulása

Az utóbbi években, a középfokú képzésben létrejött aránytalanságokat jól mutatja, hogy amíg 1990-ben a középiskolásoknak még 45 százaléka ment szakmunkásképzőbe, vagy szakiskolába, addig 2007-ben már csak mindössze 26 százaléka, ezzel szemben, aki csak tehette, inkább az érettségit is adó szakközépiskolában vagy gimnáziumban tanult. A szakközépiskolában tanulók számának több mint másfélszeres növekedésében meghatározó szerepe volt a szakközépiskolai oktatás átalakulásának, s a képzési idő meghosszabbodásának. A tanulók az érettségi letétele után további egy, vagy kétévi tanulási idő után szakvizsgát tehetnek. A szakképzés helyzetét a fentiekén túl tovább rontja, hogy a szakiskolába évről évre egyre kevesebb és egyre gyengébb teljesítményű diák jelentkezik, ebből következik, hogy sokan idő előtt otthagyják az iskolapadot, ráadásul sok intézmény olyan szakmákat oktat, amelyekkel alig van esély az elhelyezkedésre.

A vizsgált időszakban az alföldi régiók megyéiben nappali tagozaton szakközépiskolai tanulmányokat folytatók száma Bács-Kiskun és Szabolcs-Szatmár megyében (91 és 84%) kiemelkedően, Jász-Nagykun-Szolnok (36%) és Csongrád megyében (38%) mérsékelten nőtt; az összes középfokú oktatásban résztvevőkhöz viszonyított arányuk 2007-ben Csongrád megyében volt kiugróan magas (48%). A szakiskolásában tanulók száma minden megyében csökkent, de legjobban Csongrádban, ahol hattizede lett az 1990. évinek. 2007-ben a szakiskolai tanulók aránya Jász-Nagykun-Szolnok és Bács-Kiskun megyében volt a legnagyobb.

A középiskolák főként a városokban találhatóak, ezért az ott tanuló diákok közül sokan napi, vagy heti ingázásra kényszerülnek. 2007 őszén a nappali tagozatos középiskolások számottevő része naponta ingázott, a bejáró tanulók aránya a Dél-Alföldön 37,8, az Észak-Alföldön pedig 35,8 százalékot képviselt. Mindkét régió átlaga az országos 39,4 százalék alatt helyezkedett el, az idetartozó megyék közül is csak Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében (44,9%) haladta meg azt. A kollégiumban lakók hányada viszont minden megyében magasabb volt mint az országos (10,3%), különösen Békésben jelentős ez az arány, ahol 18,1 százalékot tett ki.

A népességre vetített mutatók is jól reprezentálják a változásokat, illetve az egyes megyék közötti különbségeket. Az Alföldön 2007. őszén 1000 lakosra átlagosan 15 szakiskolás képzése jutott, az 1990. évi 23-mal szemben. Országosan a mutató értéke 13 volt; az alföldi megyék közül Csongrád ezzel megegyezett, a többi megyében viszont meghaladta azt. Az 1000 lakosra jutó szakközépiskolások száma az Alföldön átlagosan 25, országosan ennél eggyel kevesebb volt 2007-ben, az Alföld megyéi közül Csongrád megye emelkedik ki a 30 fős átlagával.

1990 és 2007 között a nappali tagozaton eredményesen leérettségizettek száma jelentősen emelkedett: országosan 46, az Alföldön 63, ezen belül az Észak-Alföldön 60, a Dél-Alföldön 65 százalékkal gyarapodott az ilyen oklevéllel rendelkezők köre, számuk immár országosan elérte a 77,5 ezret. Háromtizedük az Alföldön – 16 százalékuk az Észak-, 14 százalékuk a Dél-Alföldön – szerezte meg az érettségi bizonyítványt.

1.1.2. A középfokon tanulók szakmai képzés szerinti összetétele

1990 őszén az Alföldön a szakmunkásképző iskolába járók közel hattizede ipari jellegű szakmát igyekezett elsajátítani, megélhetését a későbbiekben ilyen jellegű tevékenységből biztosítani. Az érdeklődés az ipari szakmák felé az Alföldön az országosnál erőteljesebben jelentkezett, különösen Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. A gépipari szakmák mellett jelentős hányadot képviseltek a könnyűipariak (fa-, ruha-, bőr-, szőrme-, cipőipar), valamint a térség jellegéből adódóan a növénytermesztés és az állattenyésztés. Ugyanakkor a kereskedelmi, vendéglátóipari képzésben részesülők hányada az országosnál kisebb súlyt képviselt.

Szakképzésben részesülő tanulók főbb ágazat szerinti összetétele, 1990/1991

Ágazat megnevezése	(százalék)		
	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Alföld
Összesen	100,0	100,0	100,0
Ebből: gépgyártás és karbantartás, szerelőipar	29,8	25,5	27,7
kereskedelem	9,8	10,2	10,0
építőipar	10,4	10,7	10,5
ruhaipar	12,4	12,2	12,3
faipar	5,0	5,4	5,2
vendéglátás	3,4	5,7	4,5
növénytermesztés	4,1	4,1	4,1
vegyes és szolgáltatóipar	3,4	4,9	4,1
villamosgép- és energiaipar	4,3	3,7	4,0
élelmiszeripar	3,2	4,6	3,9
bőr-, szőrme és cipőipar	4,3	3,4	3,9
műszeripar	2,8	1,6	2,2
kohászat	2,4	1,2	1,8
textilipar	0,8	2,7	1,7
állattenyésztés	1,6	1,3	1,5

Az Alföldön az 1995-ös tanévben szakmai képzésben részesülő tanulók közül az ipari és építőipari, valamint a növénytermesztési, állattenyésztési szakmát elsajátítani kívánók aránya az országosnál jobban csökkent, erőteljesebben növekedett viszont a szállítási, hírközlési és kísérleti szakmát tanulók hányada, különösen Békés, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Csongrád megyében. Az ipari és építőipari szakmák iránti érdeklődés leginkább Békésben és Csongrádban, a szállítási, hírközlési és kísérleti szakmáké Bács-Kiskun megyében esett vissza.

Az ISCED, az oktatási programokra vonatkozó egységes nemzetközi osztályozás legújabb verziója 1997-ben lépett hatályba. A rendszer továbbfejlesztett változata az oktatás valamennyi szintjén megjelenő képzési fajták egységes és nemzetközi célokra is alkalmas besorolására szolgál, magyar adaptációját 2003. január 1-jétől kellett alkalmazni. A

szakképzés strukturális, tartalmi, vizsgáztatási rendje ezt követően kezdődött el, amely a középiskolák szakmai munkáját átformálta, illetve átformálja. Az iskoláknak folyamatosan fel kellett készülniük a moduláris szerkezetű, kompetencia alapú szakképzések szervezésére és az új szakmai tartalmak oktatására. A modulok olyan önálló tananyagegységek, amelyek egy vagy több szakképesítés részei lehetnek, és az újabb szakképesítéshez csak az eltérő modulokat kell elvégezni. A képzési terület és az ISCED képzési szintjei nem rendelhetők egy az egyben egymáshoz, elvileg bármely képzési terület jelen lehet az oktatás bármely szintjén. A besorolási kategória megállapításánál a képzés tartalma a lényeges. A középfokú oktatásba főleg olyan képzések tartoznak, amelyeknél a hangsúly egy adott szakterület ismeretanyagán van. A képzéseket a súlyponti ismeretanyag alapján kell besorolni.

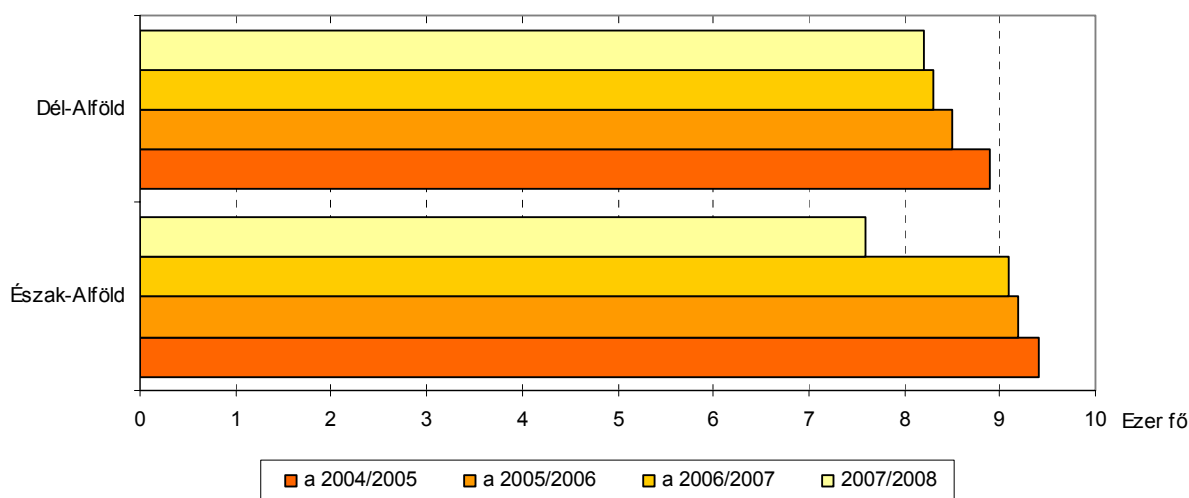
**Szakképzésben részesülő tanulók összetétele a főbb OKJ szakmacsoportok szerint,
2007/2008^{a/}**

OKJ szakmacsoport megnevezése	(százalék)		
	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Alföld
Összesen	100,0	100,0	100,0
Ebből: kereskedelem, marketing, üzleti adminisztráció	13,0	13,9	13,4
vendéglátás, idegenforgalom	11,5	12,3	11,9
gépészet	10,0	9,9	10,0
építészet	8,1	9,5	8,8
informatika	9,4	6,4	7,9
mezőgazdaság	5,4	7,1	6,2
közgazdaság	5,5	5,2	5,3
művészet, közművelődés, kommunikáció	5,2	4,9	5,0
faipar	4,6	3,6	4,1
egészségügy	3,5	3,6	3,6
egyéb nem részletezett szolgáltatások	6,3	5,7	6,0

a/ Nappali, felnőtt és gyógypedagógiai együtt.

Magyarországon a 2007/2008. tanévben 482 szakmát oktattak, közülük szakiskolákban 257, speciális szakiskolákban 68, szakközépiskolában 282 szakmában szerezhettek ismereteket a tanulók. A szakképzésben részesülő tanulók száma 2003-hoz viszonyítva 4,5 ezerrel, az Alföldön több mint ötezerrel növekedett. A megyék közül a tanulók száma legjobban, közel háromtizeddel Csongrádban gyarapodott, de Hajdú-Biharban és Szabolcs-Szatmár-Beregben is 12-13 százalékkal voltak többen a négy évvel korábbinál. Az Alföldön a vendéglátás, idegenforgalmi szakképzésben részesülők száma kissé emelkedett, leginkább Hajdú-Bihar megyében. A művészet, közművelődés, kommunikáció jellegű szakmát választók köre és a szociális szolgáltatást nyújtóké is bővült. Egyre kisebb érdeklődés mutatkozik viszont a mezőgazdasági szakmák iránt; 2007-ben az ilyen jellegű szakképzésben részesülők aránya különösen Szabolcs-Szatmár-Bereg és Csongrád megyében csökkent.

**Szakmai vizsgát tett tanulók számának alakulása
(tanév)**

A szakmai vizsgázók száma az utóbbi években csökkenő tendenciájú, ez összefüggésbe hozható azzal, hogy a tanulók közül többen az érettségi megszerzése után nem szakmai végzettséget szereznek a szakközépiskolában, hanem felsőfokú intézményben folytatják tovább tanulmányaikat. Szerepet játszhat ebben a munkaerő-piac adott szakmára vonatkozó kereslet-kínálati helyzete is, illetve az, hogy a munkanélküliség elkerülése érdekében a diákok élnek a továbbtanulás lehetőségével. A szakmunkásvizsgát tett tanulók számának mérséklődése leginkább Jász-Nagykun-Szolnok megyét, legkevésbé pedig Csongrád megyét jellemezte.

2007/2008. tanév végén a 2004/2005. tanévhez képest országosan és az Alföldön is többen tettek szakmai vizsgát az oktatás, a művészet, közművelődés, kommunikáció és a szociális szolgáltatás jellegű szakmákból. Az oktatásból vizsgázók száma Csongrádban nőtt a legjobban, a szociális jellegű választóké pedig Békésben.

Szakmai vizsgát tett tanulók száma a fontosabb OKJ szakcsoportok szerint, 2007/2008

(fő)

OKJ szakmacsoport megnevezése	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Alföld
Összesen	7 647	8 238	15 885
Ebből: kereskedelem, marketing, üzleti adminisztráció	1 500	1 427	2 927
vendéglátás, idegenfogalom	848	902	1 750
gépészet	973	801	1 774
informatika	851	720	1 571
mezőgazdaság	411	824	1 235
egyéb szolgáltatásosok	396	593	989
közgazdaság	395	311	706
egészségügy	245	284	529

A legtöbben azonban továbbra is a kereskedelem, marketing, üzleti információ területhez tartozó szakmából tettek vizsgát, számuk az Alföldön az országosnál jobban, egytizeddel nőtt. Mezőgazdasági szakmai vizsgázók négytizede, az egyéb szolgáltatások körébe tartozók egyharmada, az informatikusok 32 százaléka, a gépészetiek háromtizede az Alföldön tett bizonyosságot tudásáról.

Napjainkban az oktatás-képzés egyre kevésbé fejeződik be az iskolarendszertől való kilépéssel, a szakképzés megszerzésével. A technológiai fejlődés, a gazdasági szerkezet átalakulása, a munkaerőnek a gazdaság által megkövetelt változó igényekhez való alkalmazkodása szükségszerűvé teszi a képzésbe történő többszöri bekapcsolódást. Az Alföld ebben „élen jár”: a 2007-es tanév elején hazánkban a közel hatezer szakiskolai és speciális szakiskolai felnőttoktatásban résztvevő fele (ebből Észak-Alföld 17,6%, Dél-Alföld 32,1%) ebbe a térségbe tartozott. E tekintetben Csongrád megye országosan is kiemelkedik a közel egynegyedes részarányával. Bár meg kell jegyezni ez igen összetett jelenség, számos tényező befolyásolja pl: iskolázottság, munkaerő piaci kereslet stb. Gimnáziumi és szakközépiskolai felnőttképzésbe országosan 83 ezren kapcsolódtak be, közel egyharmaduk alföldi volt.

1.2. Felsőfokú szakképzés

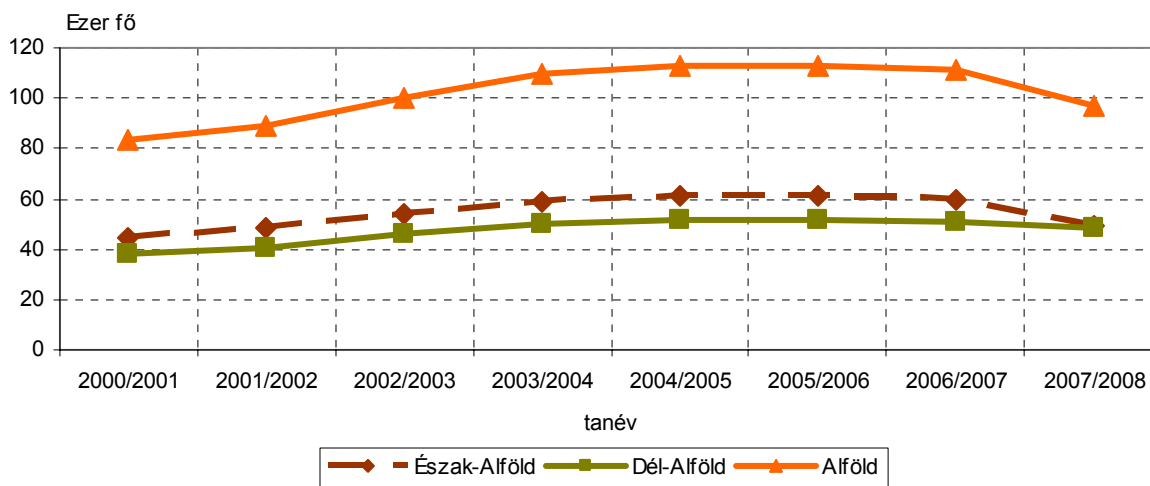
1.2.1. A felsőoktatásban tanulók számának alakulása

A felsőoktatás rendszere az elmúlt több mint egy évtizedben minden korábbit meghaladó mértékben átalakult. Míg 1992-ben a felsőoktatási intézményekben kizárólag egyetemi, főiskolai képzés és szakirányú továbbképzés folyt, az 1993. évi közoktatási törvény a felsőfokú programok közé integrálta a doktori és a mesterképzést is, 1998-ban pedig megindult az akkreditált iskolarendszerű felsőfokú szakképzés. A 2005-ben elfogadott új felsőoktatási törvény szerint jelenleg Magyarországon a felsőoktatási intézményekben folytatott képzés tehát lehet egyetemi, főiskolai és akkreditált felsőfokú szakképzés. Az egyetemen és a főiskolán egyaránt folyik alap és mesterképzés, azaz nem az intézmény szintje (egyetem, főiskola), hanem a megszerzett oklevél fokozata (alap- vagy mesterfokozat) az irányadó. A hallgatók különböző munkarendben tanulhatnak, ez lehet nappali, esti, vagy levelező, illetve távoktatás. A felsőoktatásban jelenleg kredit-(pont) rendszerben mérik a hallgatók munkáját. A kreditek csak mennyiségi tényezők, a minőséget az érdemjegyek jelentik. A „Bolognai folyamat” eredményeként a régi, ún. duális rendszer helyett egy rugalmasabb, átjárhatóbb, három fő, egymásra épülő oktatási cikluson alapuló képzési rendszert vezettek be. Ezek a következők: alap-, mester és doktori képzés; Európa szerte könnyebben összehasonlíthatóak, egyszerűbben elismerhetőek, használhatóak más országokban is. Ezáltal a munkaerőpiacon való jobb elhelyezkedésen túl javul a képzés minősége, az eddiginél szerteágazóbb képzési lehetőséget biztosítanak a hallgatók számára.

2007-ben országosan 129 felsőoktatási intézményben (kihelyezett tagozatokkal és képzési helyekkel) 398 ezren tanultak, számuk a kilencvenes évek ugrásszerű emelkedése után az ezredforduló első éveiben mérsékelten emelkedett tovább, 2005-ben megállt, 2007-ben pedig az előző évhez képest 4,5 százalékos csökkenés mutatkozott a nappali tagozatos

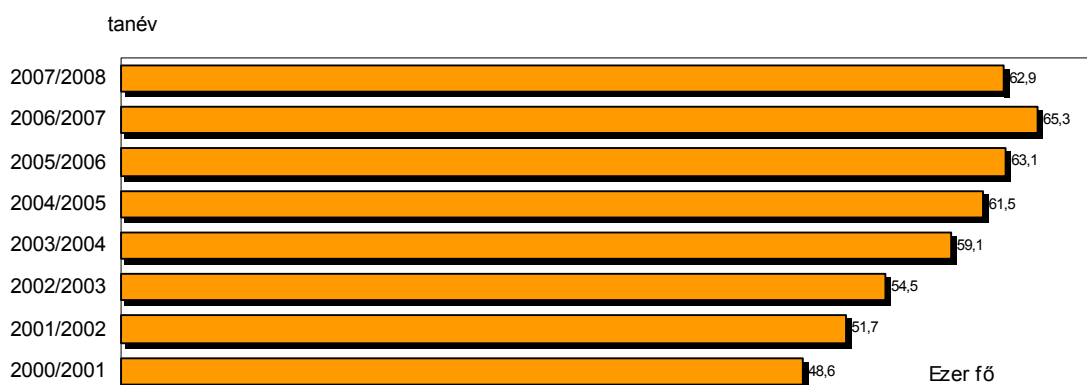
létszám emelkedése mellett. Az Alföldön is hasonlóan alakult a hallgatók létszáma, azonban ennek mértéke az országosnál nagyobb volt; az Észak-Alföldön közel kéttizeddel, a Dél-Alföldön pedig 5,5 százalékkal lett kevesebb. Jelentős visszaesés Szabolcs-Szatmár-Bereg megyét jellemezte, ahol a hallgatói létszám a 2006. évinek mintegy harmadával csökkent.

A hallgatók száma a szülők állandó lakhelye szerint

A nappali tagozatos hallgatók száma 2000 és 2007 között 30 százalékkal növekedett; a dél-alföldi diákoké 40, az észak-alföldieké 21 százalékkal. A 2007/2008-as tanévben az alföldi lakóhelyű felsőfokú tanulóikat folytatók 65, országosan 61 százaléka nappali tagozaton tanult; az észak-alföldiek aránya ennél kissé magasabb, a dél-alföldieké viszont kisebb volt.

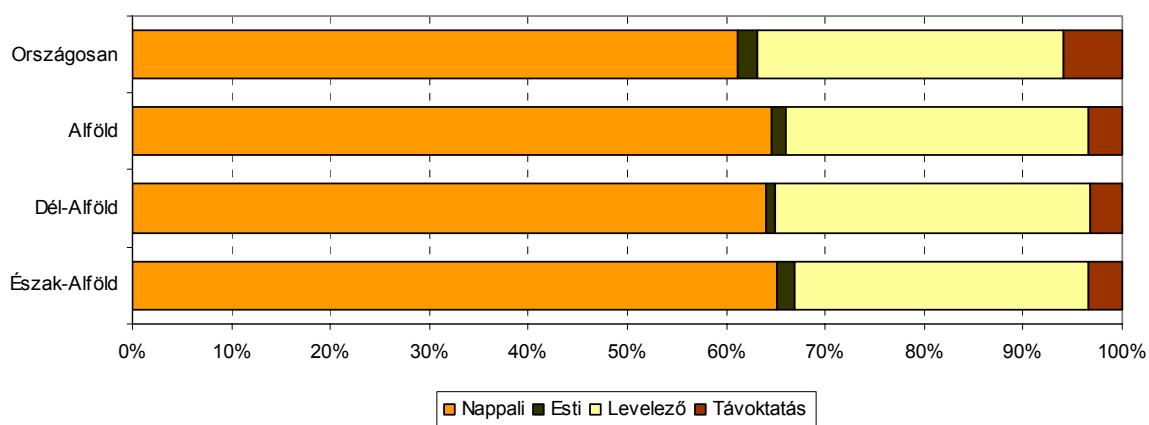
Az alföldi lakóhelyű nappali tagozatos hallgatók száma ^{a/}

a/ A szülők állandó lakóhelye szerint.

2007-ben felsőfokú tanulmányok folytatására országosan az esti tagozatot csak kevesen vállalták, számuk a kilencezret sem érte el, igen kis hányadot, mindössze 2 százalékot képviseltek. Arányuk az Alföldön még ennél is kisebb volt, az 1300 hallgató 1,4 százalékot tett ki, az Alföld megyéi közül leginkább Hajdú-Bihar közelíti meg az országos átlagot. A levelező tagozat az előbbinél „népszerűbb”; az alföldi hallgatók közül közel harmincezren ezt választották, arányuk az országossal egyező, elérte a háromtizedet. A távoktatásban résztvevő hallgatók hányada is igen alacsony az Alföldi diákok körében, csupán 3,4 százalék, minden megfigyelt megyében elmaradt az országos átlagtól. 2007-ben egyetemi képzésben az alföldi hallgatók 24, alapképzésben 38, mesterképzésben 0,1 százaléka, osztatlan képzésben több mint 3, szakirányú továbbképzésben 5, és Phd, DLA programokban 1,5 százaléka vett részt.

A hallgatók összetétele tagozat szerint, 2007/2008

2001-ben az Alföldön ezer lakosra 18 nappali tagozatos hallgató jutott, Hajdú-Bihar (32) és Csongrád megye (42) kivételével a megfigyelt megyék mutatója elmaradt ettől. 2007-re a mutató értéke az Alföldön 23-ra emelkedett, ami a korábban említett két megyének köszönhető.

1.2.2. Felsőfokú szakképzés

1990/1991-es tanévben a tanulni vágyók országosan 117 felsőoktatási intézmény közül választhattak. Az alföldi nappali tagozatos hallgatók jelentős része, több mint egyötöde (a hajdú-bihariak egynegyede) valamilyen tudományegyetemen, egyhatodik (a szabolcsiak egynegyede) tanárképző főiskolán, egytizedük (a Bács megyeiek egyhatoda) tanítóképző főiskolán tanult. Az 1994/1995-ös tanévre az alföldiek körében tovább erősödött a műszaki egyetemek és a tanárképzők iránti érdeklődés, az előbbieken tanuló nappali tagozatos hallgatók aránya már meghaladta az egynegyedet, az utóbbié pedig elérte a 14 százalékot.

Az oktatási rendszer változásának eredményeként 2007-ben országosan a felsőoktatásban 53 felsőfokú szakképzési, 228 főiskolai, 227 egyetemi, 229 alap-, 17 osztatlan, 30 mester-, 236 szakirányú továbbképzési szakon és 54 tudományágban doktori

programokon folytattak képzést. A résztvevők egynegyede, több mint százezren az üzleti élet és irányítás területén tanultak, egyhatodik, 17 ezer diák az Alföldön igyekezett ezt a szakmát elsajátítani. Számuk a 2003. évihez képest 7,3 százalékkal bővült, az Alföldön viszont egytizeddel csökkent; részarányuk az Észak-Alföldön 0,3 százalékponttal (Szabolcs-Szatmár-Beregben 5,4 százalékponttal) mérséklődött, a Dél-Alföldön viszont 2,3 százalékponttal nőtt. Számottevő, de csökkenő hányadot képviselnek mind országosan, mind az Alföldön a tanárképzés és oktatástudomány hallgatói, számuk a négy évvel korábbi háromnegyedét, az Alföldön héttizedét sem érte el. E képzésben résztvevők 19 százaléka az Észak-Alföld, 18,5 százaléka a Dél-Alföld képzési helyein tanul.

Felsőfokú képzésben résztvevők megoszlása, 2007/2008

ISCED tanulmányi terület	(százalék)		
	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Alföld
Összesen	100,0	100,0	100,0
Ebből: üzleti élet és irányítás	21,4	20,3	20,9
tanárképzés és oktatástudomány	17,0	19,9	18,3
egészségügy	8,8	8,7	8,8
humán tudományok	8,0	9,2	8,5
szociális ellátás	6,5	3,5	5,1
mérnöki tudományok	5,1	4,5	4,9
újságírás, információkezelés	6,1	2,7	4,6
jog	2,8	6,5	4,5
számítógéptudomány	3,3	5,2	4,2
környezetvédelem	3,0	3,7	3,2
társadalomtudományok	3,7	2,6	3,1
mezőgazdaság	2,9	3,2	3,0
fizika tudományok	2,2	2,9	2,6
személyi szolgáltatás	3,0	1,3	2,2
élő természettudomány	1,9	2,1	2,0
építészet és építészet-tudomány	2,2	0,7	1,5
matematika és statisztika	1,0	0,7	0,9
művészetek	0,8	1,1	0,9

Országos jelentőségűek az Alföld képzési helyei a környezetvédelem, valamint az egészségügy területén is. A két szakirányban tanulók 36, illetve 34 százalékát az Alföld intézményeiben képezték, mind számuk, mind arányuk növekedett 2003-hoz viszonyítva. A négy évvel korábbihoz képest országosan közel kétszerannyian választották a fizika tudományok területét. Az Alföldön ez a képzés az országosnál nagyobb hányadot képvisel; képzési helyein két és fél ezren vettek részt, közel kétszer annyian, mint 2003-ban, ez pedig az országosnak a 42 százalékát tette ki. A megfigyelt időszakban a korábbinál kevesebben vettek részt társadalomtudományi és mezőgazdasági képzésben, ami az Alföldre is jellemző volt. E térségben a társadalomtudományi szakot hallgatók száma a 2003. évihez képest a felére, a mezőgazdaságra szakosodottaké annak 56 százalékára esett vissza. Az élő természettudomány, a biológia és a kémia iránt érdeklődők fele az Alföldön mélyíti tovább tudását, számuk megközelítette a kétezret, a négy évvel azelőtti másfélszeresére emelkedett.

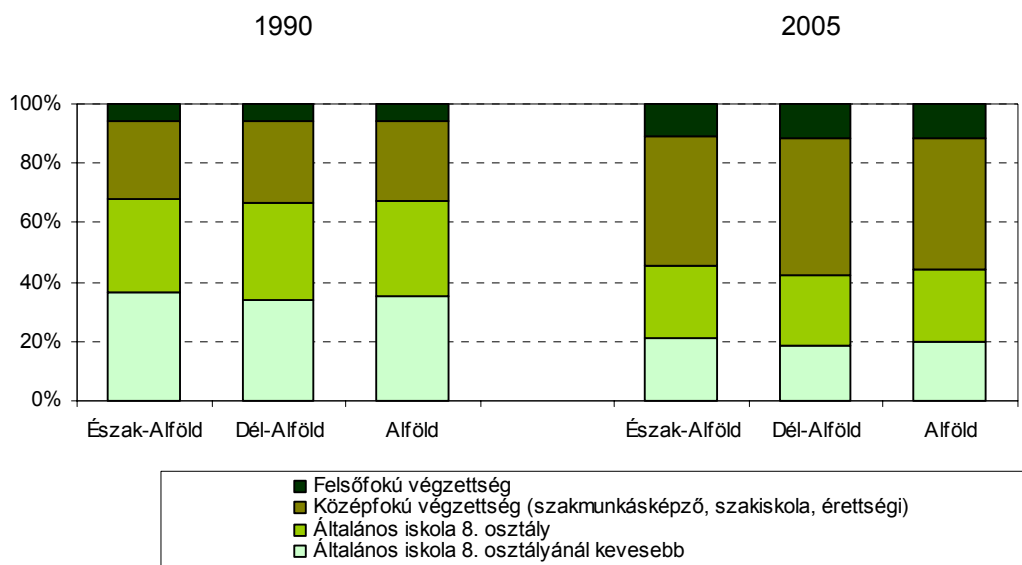

II. A NÉPESSÉG ISKOLÁZOTTSÁGA ÉS SZAKKÉPZETTSÉGE

Az 1990. évi népszámlálás adatai szerint az Alföldön élő 7 éves és idősebb népességnek még több mint egyharmada (35%) az általános iskola 8. osztályát sem végezte el, ami 4 százalékponttal meghaladta az országos átlagot. A mutató értéke az Alföld megyéi közül mindössze Csongrádban alacsonyabb az országos átlagnál, Szabolcs-Szatmár-Beregben viszont közelítette a négytizedet. Legfeljebb az általános iskola 8. osztályát elvégzettek aránya is igen magas volt 1990-ben, az Alföldön élők 32 százalékának ez volt a legmagasabb iskolai végzettsége. Ez az arány megegyezett az országos átlaggal, de régiós szinten és megyénként sem voltak jelentős eltérések.

A kilencvenes évekre jellemző volt tehát, hogy az alföldi népesség kétharmada legfeljebb csak az általános iskolát fejezte be, azaz sem érettségivel, sem pedig iskolarendszerű oktatás keretében megszerezhető szakmunkásképző-, illetve szakiskolai végzettséggel nem rendelkezett. Érettségivel, vagy középfokú szakmai végzettséggel a 7 éves és idősebb népesség 27, felsőfokú végzettséggel mindössze 6 százaléka rendelkezett. Legképzettebbeknek a Csongrád megyeiek számítottak, a rangsort pedig a Szabolcs-Szatmár-Beregiek zárták.

A 7 éves és idősebb népesség legmagasabb iskolai végzettség szerint

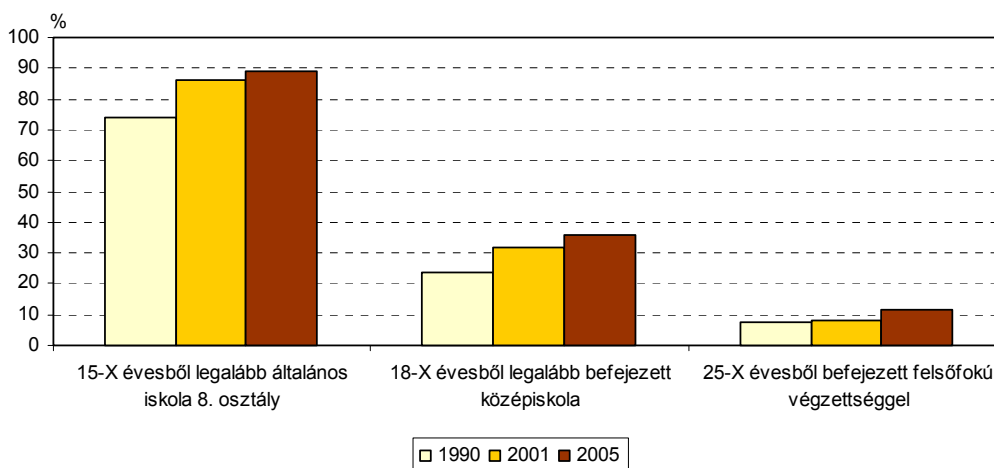

A kilencvenes évektől kezdődően a fiatalok a korábbinál jóval nagyobb arányban vettek, vesznek részt mind a közép-, mind pedig a felsőfokú oktatásban. Mivel a legkevésbé képzett rétegek egyébként is az idősebbek soraiból kerültek ki, a két tényező együttes hatásaként a 2005. évi mikrocenzus idejére jelentősen javult a népesség iskolai végzettsége. A 7 éves és idősebb népesség körében az általános iskolai tanulmányaikat be nem fejezők aránya az Alföldön egyötödre (országosan 17%) zsugorodott, ami 15 százalékponttal kisebb, mint 1990-ben volt. Ehhez persze az is hozzájárult, hogy időközben a korábbinál jóval

kevesebb gyermek született, s a 7 évesnél idősebbek között a 7-14 évesek aránya (akik életkoruknál fogva nem fejezhették még be az általános iskolát) 4 százalékponttal, 10 százalékra csökkent. A térségen belüli különbségek azonban továbbra is megmaradtak: míg Csongrádban „mindössze” 16 százalék az általános iskolát be nem fejezők aránya, addig Szabolcs-Szatmár-Beregben még mindig a 23 százalékot közelítette. A legfeljebb az általános iskola 8. osztályát elvégzők aránya is kevesebb lett: a 24 százalékos arány 8 százalékpontot javult a 15 évvel korábbihoz képest. A 2005. évi összeírás adatai alapján tehát az Alföldön élő 7 éves és idősebb népesség 44 százaléka nem rendelkezett iskolarendszerű oktatásban megszerzhető befejezett közép- vagy felsőfokú végzettséggel. Az 1990. évi kétharmados arányhoz képest ez jelentős javulás, azonban az országos átlagnál még mindig 5 százalékponttal kedvezőtlenebb.

1990 és 2005 között a középfokú szakképzettséggel vagy érettségivel rendelkezők aránya emelkedett a legnagyobb mértékben. 2005-ben az Alföldön a 7 éves és idősebb népesség 45 százaléka (országosan 47%) rendelkezett középfokú iskolai végzettséggel, amely arány több mint 17 százalékponttal magasabb a korábinál. Megyénként a két szélső értéket Békés (48%), illetve Szabolcs-Szatmár-Bereg (42%) képviselték. A felsőfokú végzettségűek részesedése viszont Békés megyében volt a legalacsonyabb, egytized alatti, az alföldi átlagtól 2, az országostól pedig 5 százalékponttal elmaradt. Ez a mutató csak Csongrád megyében érte el a 14 százalékos országos átlagot, az Alföld egészére nézve 3 százalékpont az elmaradás.

Az alföldi népesség iskolázottsága az azonos korúak százalékában

A népesség tényleges iskolázottsági szintjét realisabban mutatja, ha csak ahhoz a korcsoporthoz viszonyítunk, akik már életkoruknál fogva megszerezhették az adott iskolai végzettséget. Ennek megfelelően az általános iskola 8. osztályát elvégzők arányát a 15 éves és idősebbek, a befejezett középiskolai végzettséggel rendelkezőket a 18 éves és idősebbek, a befejezett felsőfokú képzettséget megszerzőket pedig a legalább 25 évesek körében vizsgáljuk.

Az 1990 és 2005 közötti időszakban bekövetkezett jelentős javulás ellenére az alföldi népesség iskolázottsági szintje még mindig nem érte el az országos mértéket. A 2005. évi mikrocenzus idején az általános iskolát befejezők aránya 2, a középiskolát végzettké 7, a felsőfokú végzettségűeké pedig 3 százalékponttal elmaradt az országos átlagtól. A vizsgált térségen belül Csongrád és Hajdú-Bihar megye mutatói a legjobbak, amely elsősorban Szeged, illetve Debrecen kiemelt helyzetéből adódik.

2.1. A népesség szakképzettség szerinti összetétele

Az 1990. és a 2005. év között eltelt időszakban a népesség iskolázottsága jelentős mértékben javult, szakképzettsége azonban ennél lényegesen kevésbé emelkedett. A 2005. évi állapot szerint az alföldi lakosok közel hattizede nem rendelkezett szakképzettséggel; ennél Észak-Alföldön képviseltek magasabb részarányt, 58 százalékot, de a Dél-Alföldön is elérte az 56 százalékot. Az érintett megyék közül Szabolcs-Szatmár-Beregben volt legmagasabb a képzetlenek aránya (61%), ezzel szemben a másik szélső értéket képviselő Csongrád megyében „mindössze” 53 százalék a mutató értéke. A szakképzetlenek egyötöde középiskolai érettségivel rendelkezett, a többieknek azonban ennél alacsonyabb iskolai végzettsége volt. Az érettségizettek aránya a Dél-Alföldön valamivel magasabb, bár a legalacsonyabb értéket (17%) képviselő Bács-Kiskun éppúgy ebben a régióban található, mint a legmagasabb, 24 százalékos aránnyal rendelkező Csongrád megye.

A szakképzett 15 éves és idősebb népességnek a legmagasabb befejezett iskolai végzettség jellege szerinti megoszlása, 2005

Végzettség jellege	(százalék)		
	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Alföld
Ipari és építőipari	47,7	44,6	46,2
Oktatási, tudományos, közművelődési	11,4	10,0	10,7
Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási	9,4	10,9	10,1
Kereskedelmi	9,1	10,8	9,9
Közgazdasági	5,2	5,9	5,5
Egészségügyi és szociális	4,6	4,4	4,5
Pénzügyi, számviteli, irodai	4,2	4,5	4,4
Vízgazdálkodási, szolgáltatási	1,7	2,0	1,9
Közlekedési, postai, távközlési	1,7	1,6	1,6
Jogtudományi, igazgatási	1,3	1,7	1,5
Számítástechnikai	1,3	1,2	1,3
Művészeti	0,3	0,3	0,3
Egyéb, nem részletezett	2,1	2,1	2,1
Összesen	100,0	100,0	100,0

A közép- vagy felsőszintű szakképzettséggel rendelkezők közül legtöbben valamilyen ipari vagy építőipari szakma elsajátításáról kaptak bizonyítványt, oklevelet. Arányuk az Alföldön elérte a 46 százalékot, amely Észak-Alföldön a 48 százalékot közelítette. Dél-Alföldön elsősorban a mezőgazdaság, valamint a kereskedelem területén szakképzettséggel rendelkezők aránya volt nagyobb az átlagnál. A mezőgazdasági végzettségűek részesedése Békésben volt a legmagasabb, csaknem 14 százalék, a kereskedelmi képesítésűek pedig Bács-Kiskunban, ahol a szakképzettek 12 százaléka tartozott ebbe a kategóriába.

Az érettségi nélkül szakmai oklevelet szerzettek legnagyobb hányada (az Alföld egészét tekintve több mint héttizede, de Hajdú-Biharban és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében a háromnegyedet közelítette) ipari vagy építőipari jellegű szakmát tanult. Ezen kívül még a mezőgazdaság és erdőgazdálkodás, valamint a kereskedelem területén szakmai oklevelet szerzettek részaránya említésre méltó. A 2005. évi felmérés idején az előbbiek 9, az utóbbiak pedig 14 százalékot képviseltek a szakmunkás végzettségűek körében. A kereskedelmi szakmunkások aránya Bács-Kiskunban volt a legmagasabb (17%), a mezőgazdaságiaké pedig Békés megyében, ahol némileg meghaladta a 13 százalékot.

A csak szakmai oklevéllel rendelkezőkhöz hasonlóan az érettségizettek körében is az ipari, építőipari jellegű szakképesítésűek képviseltek legnagyobb részarányt, csaknem egyharmaduk tartozott ebbe a kategóriába. Emellett még a mezőgazdasági és erdőgazdálkodási, a közigazdasági, valamint a pénzügyi, számviteli, irodai jellegű képzettségűek aránya volt számottevőbb, egytizedet meghaladó. A két vizsgált régió között mutatkoznak néhány százalékpontos eltérések; Dél-Alföldön alacsonyabb (31%) az ipari, építőipari, s magasabb a mezőgazdasági és közigazdasági végzettségűek aránya (13, illetve 15%), mint Észak-Alföldön. Az előbbiek Bács-Kiskunban és Békésben, az utóbbiak pedig Békésben és Csongrádban képviseltek átlagot meghaladó részarányt.

A felsőfokú végzettséggel rendelkezők legnagyobb hányada – az Alföld egészén több mint négytizede – oktatási, tudományos vagy közművelődési területen folytatta tanulmányait (a megyék szintjén 38 és 43 százalék között mozgott a mutató értéke, melyből az alsó határ Bács-Kiskunt, a felső pedig Szabolcs-Szatmár-Bereg megyét jellemezte). Ezen kívül az ipari, építőipari (14%), a mezőgazdasági és erdőgazdálkodási (11%) szakirányú végzettséggel rendelkezők részaránya volt még jelentősebb, illetve a gazdasági jellegű, tehát a közigazdasági, valamint a pénzügyi, számviteli és irodai szakmák együttes aránya is elérte az egytizedet.

2.2. A foglalkoztatottak szakképzettségének változása

2005-ben a 15 éves és idősebb alföldi népesség 41 százaléka volt foglalkoztatott. A 991 ezer foglalkoztatottból minden harmadik iskolarendszerű oktatásban szerzett szakképesítés nélkül végezte munkáját. A másik nagy csoportot az ipari és építőipari képzettséggel rendelkezők alkották, 31 százalékuk tartozott ebbe a kategóriába.

Szakképzettség tekintetében a vizsgált térség két régiója között nem voltak jelentős eltérések. Dél-Alföldön ugyan valamivel nagyobb arányban dolgoztak mezőgazdasági és kereskedelmi végzettséggel, Észak-Alföldön pedig az ipari és építőipari, illetve az oktatási, tudományos, közművelődési szakmát bírók képviseltek magasabb részarányt, de a különbségek egyik esetben sem haladták meg az egy-két százalékpontot. Megyénként már valamivel nagyobbak a különbségek. A szakképzettség nélkül dolgozók aránya pl. Csongrádban alig érte el a 30 százalékot, Szabolcs-Szatmár-Beregben viszont 36 százalék volt. Hasonló nagyságrendű különbségek voltak az ipari, építőipari szakképesítéssel rendelkezők esetében is: arányuk Bács-Kiskunban mindössze 28, Jász-Nagykun-Szolnok megyében viszont 33 százalékot tett ki. A mezőgazdasági és erdőgazdasági szakmák képviselői viszont a Szabolcsi és Csongrádi 5 százalékkal szemben Bács-Kiskunban elérték a 8 százalékot.

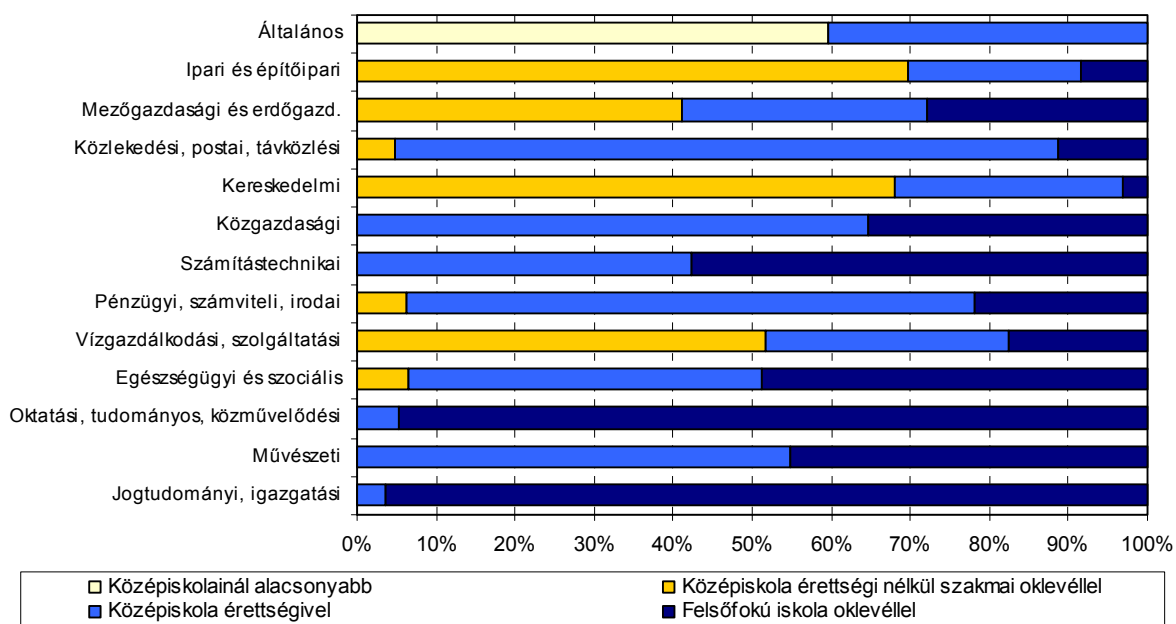
A foglalkoztatottak szakképzettség szerinti megoszlása, 2005

(százalék)

Végzettség jellege	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Alföld
Általános (szakképzettség nélkül)	33,3	32,6	33,0
Ipari és építőipari	31,7	30,1	30,9
Oktatási, tudományos, közművelődési	8,2	7,2	7,7
Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási	6,0	7,3	6,6
Kereskedelmi	5,6	6,9	6,2
Egészségügyi és szociális	3,7	3,6	3,7
Közgazdasági	3,2	3,4	3,3
Pénzügyi, számviteli, irodai	2,6	2,8	2,7
Vízgazdálkodási, szolgáltatási	1,1	1,3	1,2
Közlekedési, postai, távközlési	1,2	1,1	1,1
Jogtudományi, igazgatási	1,0	1,3	1,1
Számítástechnikai	0,8	0,9	0,8
Művészeti	0,1	0,2	0,2
Egyéb, nem részletezett	1,3	1,4	1,4
Összesen	100,0	100,0	100,0

Az érettségivel nem, de szakmai oklevéllel rendelkezők leginkább az ipari és építőipari, a mezőgazdasági és erdőgazdálkodási, a kereskedelmi, valamint a vízgazdálkodási és szolgáltatási szakterületeken képviseltek jelentősebb részarányt. Az érettségizettek a közlekedési, postai és távközlési, a közgazdasági, illetve a pénzügyi, számviteli irodai munkára képzettek körében voltak túlsúlyban. A felsőfokú oklevéllel rendelkezők esetében pedig az oktatási, tudományos és közművelődési, valamint a jogtudományi, igazgatási szakmákban mondható el ugyanez.

Az Alföldön foglalkoztatottak összetétele a képzés szintje szerint, 2005

Az egyes szakterületek képzettségi szint szerinti összetételét nyilvánvalóan alapvetően meghatározza az elvégzendő munka jellege, melynek következtében számottevő különbségek a régiós vagy megyei szintű adatokban sem mutatkoznak meg. Pl. az ipari, építőipari vagy a kereskedelmi jellegű munkák zöme fizikai munkavégzést igényel, amelyhez nem feltétlenül szükséges az érettségi bizonyítvány, sőt a megfelelő szaktudást egy jó szakképző iskola elvégzése sokkal inkább garantálhatja. Ugyanakkor az oktatási, tudományos vagy jogi feladatok ellátásához elengedhetetlen a felsőfokú iskolai végzettség.

Vannak azonban olyan szakterületek is, ahol nagyobb az egyes iskolatípusok közötti „átjárhatóság”, tehát bizonyos feladatok megfelelő szakmai gyakorlattal akár közép-, akár felsőfokú végzettséggel elláthatók. Ez a tény viszont már jelentős különbségeket okozhat a régiós vagy megyei adatok között. Egy ilyen jellemző terület a különféle gazdasági, gazdálkodási munkakörök ellátása. A 2005. évi felmérés idején a közgazdasági jellegű végzettséggel foglalkoztatottaknak Észak-Alföldön 45 százaléka rendelkezett felsőfokú oklevéllel, míg ugyanezen arány a Dél-Alföldön mindössze 26 százalék. Megyei szinten a két szélső értéket Szabolcs-Szatmár-Bereg és Békés megyék képviselték: az előbbiben 53, az utóbbiban viszont csak 22 százalék volt a diplomás közgazdászok aránya. A különbségek, ha nem is ilyen hangsúlyosan de a pénzügyi, számviteli vagy irodai szakképesítéssel rendelkező foglalkoztatottak körében is megmutatkoztak (itt is a dél-alföldiek bizonyultak kevésbé képzettnek). Az egyes szakmák, foglalkozások piaci értékét nyilvánvalóan az határozza meg, hogy művelőik milyen arányban vannak jelen a munkaerő-piacon. A foglalkoztatottak számát a 15 éves és idősebb népesség számához viszonyítva részben választ kaphatunk a kérdésre, bár figyelembe kell venni, hogy a fiatalok és az idősebbek egy része életkoránál fogva még vagy már nem vállal munkát, s a különböző korcsoportok képzettségi szintje is eltérő: az idősek sokkal kisebb arányban szereztek iskolarendszerű oktatás keretein belül szakképesítést, mint az utánuk következő nemzedékek.

A 15 éves és idősebb alföldi népességből a foglalkoztatottak aránya, 2005

(százalék)

Megnevezés	Közép-iskolánál alacsonyabb	Közép-iskola érettségi nélkül szakmai oklevéllel	Közép-iskolai érettségivel	Felsőfokú iskola oklevéllel	Összesen
Általános (szakképzettség nélkül)	17,6	-	48,4	-	23,7
Ipari és építőipari	-	62,7	65,4	77,1	64,3
Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási	-	62,8	57,9	69,3	62,8
Közlekedési, postai, távközlési	-	63,3	68,2	62,6	67,2
Kereskedelmi	-	61,8	56,6	70,7	60,5
Közgazdasági	-	-	52,9	70,3	58,0
Számítástechnikai	-	-	46,3	85,6	63,0
Pénzügyi, számviteli, irodai	-	45,7	56,5	76,4	59,0
Vízgazdálkodási, szolgáltatási	-	50,7	68,9	82,7	59,6
Egészségügyi és szociális	-	64,6	75,5	83,4	78,3
Oktatási, tudományos, közművelődési	-	-	34,5	73,5	69,4
Művészeti	-	-	43,8	62,6	50,7
Jogtudományi, igazgatási	-	-	37,9	76,0	73,4
Egyéb	-	50,9	64,5	68,1	62,4
Összesen	17,6	62,0	54,6	74,4	41,1

A foglalkoztatottak arányát vizsgálva az első szembetűnő dolog, hogy 2005-ben az Alföldön a sem szakképzettséggel, sem érettségivel nem rendelkezőknek csak nagyon kis hányada – kevesebb, mint egyötöde – dolgozott. Ebben persze az is szerepet játszott, hogy az idősebb, már nyugdíjas korosztályokban sok a legfeljebb általános iskolát végzetek száma, de mindenképpen jelzi, hogy ma középfokú iskolai végzettség nélkül nagyon nehéz munkához jutni. A mutató értéke megyénként 15 és 22 százalék között mozgott, melyből a magasabbik Bács-Kiskun megyét jellemezte (ez utóbbiban az is szerepet játszik, hogy a dél-alföldi megyében még mindig átlagon felüli a mezőgazdasági munkavégzés aránya).

Már azok is lényegesen nagyobb eséllyel indulnak a munka világába, akik ha szakképesítéssel nem is, de legalább érettségivel rendelkeznek. Közülük már csaknem minden második munkát vállalt a 2005. évi felmérés idején. Ez az arány azonban érezhetően elmaradt a szakközépiskolában végzetek, illetve a szakmai oklevéllel rendelkező munkaerő-piaci jelenlététől. Legnagyobb arányban a diplomások dolgoztak, az Alföld egészében a háromnegyedet közelítette a mutató értéke. A megyénkénti értékek is viszonylag szűk határok között 73-tól 77 százalékgig mozgottak.

Szakmacsoportonként már nagyobbak az eltérések: míg a számítástechnikai, az egészségügyi vagy szociális, illetve vízgazdálkodási területre szakosodott diplomások foglalkoztatási aránya a nyolctizedet is meghaladta, addig ugyanezen arány a közlekedési, postai, távközlési valamint a művészeti jellegű szakképesítéssel rendelkező diplomások esetében csak hattized körül alakult. A képzettség szintjétől függetlenül általánosan elmondható, hogy az egészségügyi vagy a szociális végzettséggel rendelkezőknek voltak legkevésbé állásproblémáik. A legmagasabb iskolai végzettségként érettségivel rendelkezők körében az oktatási, közművelődési, és igazgatási területen szakképesítést szerettek indultak legrosszabb esélyekkel a munkaerő-piacon. Ezen munkakörök betöltésének képzettségi követelményei azonban az elmúlt évtizedek során jelentősen megváltoztak, s aki felsőfokon nem tanult tovább nehezen tudott munkához jutni (illetve életkoránál fogva ma már nyugdíjas), a közép-, illetve felsőfokú végzettségűek foglalkoztatási aránya közötti különbség 48 százalékpont. Ugyanilyen nagyarányú eltérés jellemzi a számítástechnikai szakképzettséget szerzett közép- és felsőfokú képesítéssel rendelkezőket is.

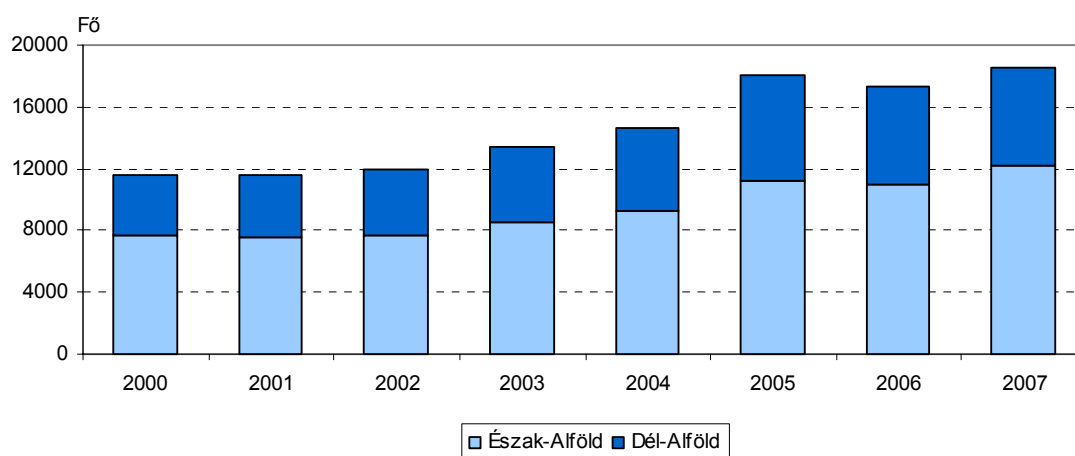
A részletes (a képzés szintjét és jellegét egyaránt figyelembe vevő) foglalkoztatási arányokat megyénként vizsgálva igen jelentősek a különbségek. Pl. az utóbb említett számítástechnikai képzettségűek közül a középfokúak mutatója a vizsgált időpontban 36-64 (az előbbi Bács-Kiskunt, az utóbbi Békés megyét jellemezte), a felsőfokúaké pedig 75-95 (az előbbi Békés, az utóbbi pedig Csongrád megye mutatója) százalék között mozgott. A jelenség egyértelműen arra utal, hogy a foglalkoztatási helyzetet a képzési rendszer hiányosságain túl (esetleges alul-, illetve túlképzések) még a területi egyenlőtlenségek, illetve munkavállalók nem kellő mobilitása is nehezíti.

III. SZAKKÉPZÉS ÉS MUNKAERŐ-PIACI ESÉLYEK

A tanult szakma igazi próbája a munkaerő-piaci megmérettetés. Azok, akik nem tudnak elhelyezkedni, vagy újabb tanulmányokba kezdenek, vagy az állás reményében lakóhelyet változtatnak, illetve jobb híján pályakezdő munkanélküliként regisztráltatják magukat. Ez utóbbiak számának alakulását a Foglalkoztatási és Szociális Hivatal adatai alapján követhetjük nyomon. Pályakezdő álláskeresőnek (2005. októberig munkanélkülinek) a

nyilvántartott álláskeresők (munkanélküliek) közül azok a 25. életévüket (felsőfokú végzettség esetén 30. életévüket) be nem töltött fiatalok számítanak, akik a munkaviszony létesítéséhez szükséges feltételekkel rendelkeznek ugyan, de álláskeresési járadékra, segélyre a tanulmányaik befejezését követően nem szereztek jogosultságot, nincs meg az ehhez szükséges minimális munkaviszonyuk. 2007-ben az Alföld régióiban 18500 pályakezdő állást keresőt tartottak nyilván a munkaügyi kirendeltségek, számuk a 2000. évinek több mint másfélszerese volt. Az észak-alföldi régióban szám szerint több pályakezdő álláskeresőt tartottak nyilván, a növekedési ütem viszont kismértékben ugyan, de a dél-alföldi régióban volt a dinamikusabb.

A pályakezdő álláskeresők átlagos létszáma az Alföldön

A pályakezdőknek – az általuk keresett foglalkozások minimális képzettségi követelményét tekintve egyértelműen látható, hogy az elhelyezkedésnél továbbra is igen nagy, sőt a 2000-2007 évek között bekövetkező változások alapján arányaiban növekvő – problémát jelent a képzettség hiánya. 2000-ben az Alföld egészében a pályakezdő álláskeresők 28 százaléka keresett olyan állást, amelynek elvállalásához az általános iskolai végzettség is elegendő volt. Arányuk Szabolcsban volt a legmagasabb, elérte az egyharmadot. 2007-re Hajdú-Bihar és Csongrád megye kivételével a vizsgált térség valamennyi megyéjében tovább emelkedett azok aránya, akik szakképzettség nélkül kerestek munkát, melynek mértéke Jász-Nagykun-Szolnok megyében a 4 százalékpontot is meghaladta.

A pályakezdő álláskeresők (munkanélküliek) összetétele a keresett foglalkozás minimális képzettségi követelménye alapján

Megnevezés	(százalék)					
	Alap-fokú	Közép-fokú	Felső-fokú ^{a/}	Alap-fokú	Közép-fokú	Felső-fokú ^{a/}
	2000			2007		
Észak-Alföld	30,7	61,2	8,1	32,3	55,4	12,3
Dél-Alföld	24,4	66,8	8,8	25,6	62,6	11,8
Alföld	28,1	63,5	8,4	29,6	58,3	12,1

a/ Aki keresett foglalkozásként valamilyen vezető munkakört jelölt meg, feltételezzük, hogy felsőfokú végzettsége van.

A szakképzettséget nem igénylő foglalkozások közül mind 2000-ben, mind pedig 2007-ben legtöbben segéd munkásként, alkalmi munkásként kívántak elhelyezkedni. Az Alföld valamennyi megyéjében és mindkét vizsgált évben az „Egyéb segéd munkások” kategóriába sorolt foglalkozásokat keresték a legtöbben. Az Alföldön 2007-ben minden ötödik pályakezdő állás kereső ebbe a kategóriába tartozott. A mutató értéke csak Csongrádban (13%) és Hajdú-Biharban (16%) volt alacsonyabb, a többi megyében 20 százalék felett volt, Szabolcs-Szatmár-Beregben a 24 százalékot is elérte.

Az utóbbi időben bekövetkezett pozitív változások ellenére a képzési rendszer legnagyobb problémája továbbra is az, hogy a fiatalok egy része szakképesítés megszerzése nélkül fejezi be iskolai tanulmányait. A munkanélküliséggel szemben megoldásnak tűnik a minél magasabb, lehetőleg felsőfokú iskolai végzettség. A pályakezdők állásigényei viszont egyre inkább azt támasztják alá, hogy a diplomával rendelkezőknek is gyakran szembesülniük kell az állás keresés nehézségeivel. Az Alföldön a 2000. évi 8 százalékkal szemben 2007-ben már a pályakezdő állás keresők 12 százaléka szeretett volna olyan munkahelyet, melynek ellátásához felsőfokú végzettség szükséges. Legnagyobb arányban Hajdú-Biharban és Csongrádban keresték ezeket az állásokat, amely nyilvánvaló összefüggésben van azzal, hogy az Alföldön Debrecenben és Szegeden koncentrálódik a felsőfokú képzés. Az adott megyében és adott évben végzettség számához viszonyítva azonban nem a két említett megyében a legrosszabb a helyzet, amely részben annak következménye, hogy a diplomás állások jelentős része is a két említett városban összpontosul. 2007-ben az Alföld egészében a munkaügyi kirendeltségekhez bejelentkezett pályakezdő diplomások száma megközelítette az abban az évben végzettség háromtizedét, amely arány megyénként igen tág határok között mozgott. A helyben végzettség számához képest Békésben, illetve Jász-Nagykun-Szolnokban volt a legkedvezőtlenebb helyzet.

A felsőfokú végzettséghez kötött állást kereső pályakezdők összetétele

(százalék)

Megnevezés	Vezetői munkakörök	Szakképzett pedagógusok	Műszaki és természet-tudományos	Gazdasági, jogi és társadalom-tudományi	Egyéb	Összesen
2000						
Észak-Alföld	12,9	33,4	34,1	14,0	5,6	100,0
Dél-Alföld	20,2	29,9	32,2	13,2	4,5	100,0
Alföld	16,0	31,9	33,3	13,7	5,1	100,0
2007						
Észak-Alföld	10,0	24,0	27,2	26,2	12,5	100,0
Dél-Alföld	11,8	20,4	25,5	28,6	13,6	100,0
Alföld	10,7	22,6	26,6	27,2	12,9	100,0

A diplomások elhelyezkedési problémái azonban még ennél is nagyobbak lennének, ha mindenki helyben, a saját térségében keresné a megoldást. A fiatal felsőfokú végzettségűek ugyanis a társadalom egyik legmobilabb rétege, ők azok, akik a munkalehetőségért hajlandóbbak elköltözni, s a külföldön munkát vállalók jelentős része is

közülük kerül ki. Az Alföldön regisztrált diplomás pályakezdő álláskeresők összetétele érezhetően módosult az elmúlt évek során. Míg az évtized elején közülük legtöbben valamilyen műszaki, illetve természettudományos foglalkozást kerestek, addig arányaikat tekintve 2007-re, ha nem is sokkal, de a gazdasági, jogi, vagy társadalomtudományi foglalkozásokat ellátni kívánók kerültek többségbe. Ez nyilvánvalóan összefügg a képzési rendszer változásával, bár az utóbbi néhány tanévben már valamelyest fordult a tendencia, inkább a műszaki és természettudományos karokon végzettek száma emelkedett: a 2007/2008-as tanévben az Alföldön több mint 1800-an kaptak oklevelet ezen szakok valamelyikén, csaknem egynegyeddel többen, mint a 2005/2006-os tanévben. Az átlagostól eltérő változás Hajdú-Bihar megyét jellemezte, ahol a műszaki és természettudományos foglalkozásokat keresők aránya 10, a szakképzett pedagógusoké pedig 15 százalékponttal esett vissza, ugyanakkor a gazdasági, jogi vagy társadalomtudományi területen elhelyezkedni kívánók aránya 18 százalékponttal megemelkedett.

A 2007-ben műszaki és természettudományos végzettséget igénylő állásokat kereső pályakezdők közül legtöbben mezőgazdasági mérnökként, vagy számítástechnikai munkakörökben szerettek volna elhelyezkedni (ezen a két szakterületen jelentkezett a műszaki és természettudományos jellegű állásigények 55%-a). Szám szerint mindkét területen Hajdú-Bihar, illetve Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben küzdöttek legtöbben elhelyezkedési nehézséggel. Az utóbbi évek tendenciái alapján az Alföldön a pályakezdő mezőgazdasági mérnökök csökkenő számban vették igénybe a munkaügyi kirendeltségek szolgáltatásait, a 2007. évi 287 fő kétharmada a 2000. évinek. A számítástechnika területén elhelyezkedni kívánók 269 fős létszáma viszont több mint kétszerese a hét évvel korábbinak. Ezeket a folyamatokat az oktatási adatok is alátámasztják. Míg a mezőgazdasági mérnöki oklevéllel végzők száma az utóbbi néhány tanévben nem emelkedett (bár a képzés inkább Észak-Alföldre koncentráldott), addig számítástechnikai végzettséget igazoló oklevelet a 2007/2008-as tanévben több mint kétszer annyit osztottak ki, mint két évvel korábban.

A pedagógus végzettségű pályakezdő álláskeresők közül legtöbben általános iskolai tanítói, tanári munkaköröket szeretnének betölteni, arányuk 2007-ben már a kétharmadot közelítette. Többségük, a teljes alföldi létszám mintegy hattizede Hajdú-Biharban és Szabolcs-Szatmár-Beregben jelentkezett a munkaügyi kirendeltségen. A pályakezdőként elhelyezkedni nem tudó általános iskolai tanítók, tanárok száma egyébként mérséklődött az elmúlt években: a 2007. évi 556 fő 13 százalékkal kevesebb, mint az évtized elején volt. A csökkenés Dél-Alföldön következett be, az észak-alföldi régióban inkább szinten maradásról beszélhetünk. Ez nagyrészt annak hatása, hogy a 2007/2008-as tanévben, az alföldi intézményekben ezen a szakterületen átadott 682 diploma mindössze öthatoda a két évvel korábbinak. A régiónkénti különbségek itt is érzékelhetők, míg Dél-Alföldön egynegyeddel, addig Észak-Alföldön mindössze 6 százalékkal vehettek át kevesebb diplomát a végzettek.

A gazdasági, jogi és társadalomtudományi foglalkozások közül a közgazdász, a piackutató, reklám és marketing, valamint a jogász munkakörök a legkeresettebbek. 2007-ben e három szakterület pályakezdő álláskeresőinek 760 fős létszáma közel háromnegyedes részarányt képviselt a szakmacsoporton belül, de az összes diplomás álláskeresőn belül is egyötödöt. Az évtized eleji állapothoz képest a pályakezdők abszolút számát tekintve is jelentős az emelkedés, amely a jogászoknál csaknem nyolcszoros, a piackutató, reklám és marketing szakembereknél több mint hatszoros, de a közgazdászoknál is mintegy kétszeres volt. Olyan szakterületekről van tehát szó, amelyek esetében egyre jelentősebb a túlképzés,

a gazdaság egyre kevésbé tudja foglalkoztatni a pályakezdőket. Az alföldi felsőoktatási intézmények a diplomák közel egyötödét az üzleti élet és irányítás valamely szakterületére adják ki, bár az utóbbi években valamelyest csökkent a súlya, a 2007/2008-as tanév 2293 oklevele 17 százalékkal kevesebb a két évvel korábbinál.

A középfokú végzettséggel pályakezdőként állást keresők száma és aránya egyaránt csökkent a kilencvenes években, ami azóta is folytatódik. Míg 2000-ben az Alföldön több mint 24 ezren szerepeltek a munkaügyi kirendeltségek nyilvántartásaiban (az összes pályakezdő 64 százaléka), addig 2007-ben ennél mintegy hatezerrel kevesebben, s arányuk 58 százalékra mérséklődött. A középfokú végzettséghez kötött állások iránti igény Észak-Alföldön valamivel jobban (26 százalékkal) csökkent, de Dél-Alföldön is 23 százalékkal kevesebben voltak a regisztrációban, mint az évtized elején. A megyék közül két szélsőségként Hajdú-Bihar és Jász-Nagykun-Szolnok emelhető ki, az előbbinél mindössze 9 százalékos a csökkenés, az utóbbinál viszont csaknem felére esett vissza a létszám.

A létszámcsökkenéssel párhuzamosan a keresett szakmák prioritása is változott. A leginkább szembetűnő változás, hogy a fizikai jellegű szakmák (elsősorban az ipari és az építőipari) iránt csökkent az érdeklődés, a szellemi munkakörök (leginkább a gazdasági és pénzügyi ügyintézői állások) iránt pedig jóval nagyobb lett az igény. Ezek a tendenciák a szakmai vizsgát tett tanulók számának és összetételének alakulásában is egyértelműen megmutatkoznak. A 2007/2008-as tanévben az Alföld oktatási intézményeiben középfokon vizsgázott tanulók 25 százaléka valamilyen gazdasági, 30 százaléka pedig műszaki, illetve ipari, építőipari szakterületen szerzett képesítést. Ugyanezen arányok két évvel korábban még 20, illetve 38 százalék voltak. A változások az Alföld valamennyi megyéjében érzékelhetők, de legerőteljesebben az észak-alföldi Szabolcs-Szatmár-Beregben. Itt a vizsgált hét év során 15 százalékponttal emelkedett a szellemi munkát keresők aránya, ugyanakkor 16 százalékponttal visszaesett az ipari és építőipari foglalkozások iránti érdeklődés.

A középfokú végzettséghez kötött állást kereső pályakezdők összetétele

Megnevezés	Szellemi	Szolgáltatási jellegű	Mezőgazdasági, és erdőgazdálkodási	Ipari, építőipari	Egyéb	(százalék)
						Összesen
foglalkozások						
2000						
Észak-Alföld	36,5	23,0	2,6	33,4	4,5	100,0
Dél-Alföld	40,9	25,5	3,1	26,2	4,2	100,0
Alföld	38,4	24,1	2,8	30,4	4,4	100,0
2007						
Észak-Alföld	47,5	26,3	1,9	19,4	4,9	100,0
Dél-Alföld	48,0	29,1	2,1	17,2	3,5	100,0
Alföld	47,7	27,5	2,0	18,5	4,3	100,0

Az Alföldön pályakezdőként középfokú végzettséggel munkát keresők leggyakrabban közelebbi meghatározás nélkül valamilyen irodai jellegű foglalkozást szerettek volna. Ez a régiók és a megyék szintjén is igaz. A képzettségi szinttől eltekintve az Alföldön az összes pályakezdő álláskeresőre nézve az adminisztratív állást keresőket csak a szakképzettség nélküliek által megjelölt egyéb segédmunkásoké előzte meg. Ez alól megyei szinten egyetlen kivétel van, Csongrád megye ahol mind 2000-ben, mind 2007-ben többen szerettek volna egyéb irodai foglalkozást, mint segédmunkásként elhelyezkedni.

Az Alföld egészét tekintve a 2000 és 2007 közötti időszakban valamelyest csökkent ugyan az egyéb irodai jellegű foglalkozást keresők száma; a 4083 fő 4 százalékkal volt kevesebb, arányuk azonban az összes középfokúhoz viszonyítva 5 százalékponttal, közel 23 százalékra emelkedett. Megyéenként viszont igen nagyok a különbségek. 2007-ben szám szerint a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei fiatalok keresték legtöbben ezeket az állásokat, az összes középfokú álláskeresőhöz viszonyított arányuk viszont Bács-Kiskunban volt a legmagasabb, közel háromtizedük ebbe a kategóriába tartozott. 2000-hez képest pedig Jász-Nagykun-Szolnok megyében csökkent legnagyobb mértékben a számuk: a 2007. évi 407 fő kevesebb, mint hattizede volt az évtized eleji létszámnak.

A középszintű végzettséghez kötött állást kereső pályakezdők körében az egyéb irodai jellegű foglalkozásokat követően a második legnépszerűbb foglalkozási alcsoport a kereskedelmi foglalkozásoké. Igaz, ebben a kategóriában nem volt olyan látványos arányemelkedés, mint az irodaiban, sőt Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében még valamelyest mérséklődött is. Mindezek ellenére tény, hogy 2007-ben az Alföldön regisztrált középszintű állást kereső pályakezdők közel 37 százaléka e két foglalkozási alcsoport valamelyikébe tartozó tevékenységet jelölt meg betölteni kívánt munkakörként. A koncentráció mértéke Dél-Alföldön erőteljesebb (39%), Észak-Alföldön pedig gyengébb, 35 százalék körüli volt. A megyék közül a két szélső értéket Hajdú-Bihar és Bács-Kiskun megyék képviselték, az előbbiben 32, az utóbbiban pedig 41 százalék volt az arány.

A nyilvántartott pályakezdők által a két leggyakrabban keresett középfokú végzettséghez kötött foglalkozás

Megnevezés	Egyéb irodai jellegű foglalkozások				Kereskedelmi foglalkozások			
	2007. évi száma		aránya az összes középfokon állást keresőből, %		2007. évi száma		aránya az összes középfokon állást keresőből, %	
	fő	a 2000. évi %-ában	2000	2007	fő	a 2000. évi %-ában	2000	2007
Észak-Alföld	2 191	105,5	14,9	21,2	1 384	81,3	12,2	13,4
Dél-Alföld	1 892	86,6	21,4	24,0	1 161	89,5	12,7	14,7
Alföld	4 083	95,8	17,7	22,5	2 545	84,8	12,4	14,0

Ha nem is az eddigiekhez hasonló nagyságrendű, de a pályakezdők által leggyakrabban keresett foglalkozások között mindenképpen említést érdemelnek még a vendéglátóipari, valamint a számítástechnikai foglalkozások. 2007-ben az Alföldön pályakezdő álláskereső fiatalok közül 1531 fő jelezte, hogy vendéglátóipari területen (felszolgáló, szakács stb.) szeretne elhelyezkedni, arányuk a középfokú végzettséghez kötött állást betölteni kívánók körében már meghaladta a 8 százalékot (Békés megyében a 12 százalékot közelítette). A számítástechnikai területen dolgozni szándékozók 2007. évi száma 945 fő volt, arányuk 5 százalék körül alakult. Legtöbbjük, csaknem kétharmaduk Észak-Alföldön, elsősorban Hajdú-Bihar és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyékben keresett állást. A középfokú végzettséggel rendelkező pályakezdő álláskeresők összetételének magyarázata is nagyrészt az iskolarendszer aránytalanságaiban rejlik. A munkát keresők által leggyakrabban megjelölt foglalkozásokat figyelembe véve legnagyobb mértékű túlképzés a gazdasági jellegű szakmák területén van. Az elhelyezkedési gondok néhány további hagyományosnak tekinthető szakmában is érzékelhetők (pl. lakatos, fodrász, bútorasztalos, varrónő, kőműves), de korántsem akkora mértékben, mint az előzőekben vizsgált területeken.

Az Alföld középfokú szakképző intézményeiben a 2007/2008-as tanévben több mint 3900 fiatal tett gazdasági jellegű, azaz üzleti ismeretek és ügyvitel szakterületen (kereskedelem, marketing, pénzügy, könyvelés, management és igazgatás, valamint titkári és irodai munkára képesítő) szakmai vizsgát, az összes végzett közül gyakorlatilag minden negyedik ebbe a kategóriába tartozott. Tekintettel arra, hogy a 2007-es évben csak a az egyéb irodai jellegű és a kereskedelmi foglalkozási alcsoportokban több mint 6600 fő keresett munkát, valószínűsíthető, hogy többen évekig nem tudnak a tanult szakmájukban elhelyezkedni.

A középfokú gazdasági jellegű képzés aránya az elmúlt években is tovább növekedett. Az Alföldön mindössze két tanév során 9 százalékkal emelkedett az itt végzett tanulók száma, miközben a valamennyi területen végzettek összlétszáma több mint egytizeddel visszaesett. A növekedés különösen Békés és Jász-Nagykun-Szolnok megyékben szembetűnő.

A középfokú szakképző intézményekben üzleti ismeretek és ügyvitel (ISCED 34) területen szakmai vizsgát tett tanulók száma

Megnevezés	A 2005/2006-os tanévben		A 2007/2008-as tanévben	
	szakmai vizsgát tett tanulók száma			
	fő	az összes %-ában	fő	az összes %-ában
Észak-Alföld	1 782	19,3	1 942	25,4
Dél-Alföld	1 796	21,0	1 960	23,8
Alföld	3 578	20,1	3 902	24,6

A fiatalok elhelyezkedési lehetőségeit a végzettségen túl persze még nagyon sok tényező befolyásolja. Többek között az adott térség gazdasági fejlettsége, az aktuális gazdasági kilátások, a munkavállaló elvárásai a leendő munkahelyével, munkájával kapcsolatban, az állást kereső mobilitási hajlandósága, hogy a munkavégzés reményében az ország más területére, esetleg külföldre költözzön. Mindezek ellenére az iskolai képzés jelentős segítséget nyújthat abban, hogy a jövő generációja megtalálja helyét a társadalomban, s nem utolsó sorban gazdaságilag hasznos tevékenységet végezzen. Ehhez elengedhetetlen lenne, hogy az oktatás a lehetőségek szerint minél jobban alkalmazkodjon a piaci igényekhez.

A munkaerőpiacon jelentkező álláskeresők nagy száma (a területi munkaerőkereslet-kínálat eltolódása mellett) részben annak is a következménye, hogy az állást keresők szakképzettsége gyakran nem találkozik a felkínált állások szakképzettség igényével. Az iskolarendszerű szakképzés nem elég nyitott, nem váltott elég gyorsan, s ez a képzésben a kereslet-kínálat egyensúlyának a megbillenéséhez vezetett, amit tovább erősített, hogy a gyakorlati képzésbe egyre kevésbé lehetett bevonni a gazdaság szereplőit. A középfokú szakképzés esetében az iskolai tanműhelyek a legnagyobb erőfeszítés ellenére sem tudják azt a gyakorlati környezetet megteremteni, ami az amúgy is gyakran kontraszelektált gyengeképességű, az esetek többségében nem kellően motivált tanulók megfelelő kiképzését biztosítaná. A felsőfokú szakképzésben ennél valamivel jobb a helyzet. A munkáltatók elvárásai között főként a szakmai jártasság, a megbízhatóság és a rugalmasság szerepel. Ennek következményeként megnőtt a magasan képzett, gyakorlatban is konvertálható szaktudással rendelkező fiatalok iránti igény.

TÁBLÁZATOK

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

	Oldal
A feladatellátási helyek száma az Alföldön	33
Középfokú nappali tagozatos tanulók számának alakulása az Alföldön	33
Szakképzésben részesülő tanulók főbb OKJ szakmacsoportok szerint, 2007/2008	34
Szakmai vizsgát tett tanulók fontosabb OKJ szakcsoportok szerint 2007/2008	35
Felsőfokú képzésben a részvételek száma ISCED tanulmányi terület és a képzés megyei elhelyezkedése szerint, 2007/2008	36
A felsőfokú képzésben végzettek száma (ISCED) tanulmányi területek és képzési helyek elhelyezkedése szerint, 2007/2008	37
A 15 éves és idősebb népesség összetétele a legmagasabb befejezett iskolai végzettség szintje és jellege szerint	38
A 15 éves és idősebb foglalkoztatottak összetétele a legmagasabb befejezett iskolai végzettség szintje és jellege szerint, 2005	39
A pályakezdő álláskeresők száma a keresett állás jellege szerint, 2007	40

A FELADATELLÁTÁSI HELYEK SZÁMA AZ ALFÖLDÖN

Megnevezés	Tanév							
	2000/ 2001	2001/ 2002	2002/ 2003	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006	2006/ 2007	2007/ 2008
Szakiskola	152	151	153	152	162	175	204	205
Speciális szakiskola	28	39	37	39	39	39	40	40
Gimnázium	173	201	207	214	225	229	258	274
Szakközépiskola	234	252	250	256	270	277	290	303

KÖZÉPFOKÚ NAPPALI TAGOZATOS TANULÓK SZÁMÁNAK ALAKULÁSA AZ ALFÖLDÖN

(ezer fő)

Tanév	Szaktun- kásképző iskola	Szakiskola	Speciális szakiskola	Együtt ^{a/}	Gimnázium	Szakközép- iskola	Együtt
1990	62,9	2,8	0,7	66,4	36,0	43,8	79,9
1991	62,4	3,9	0,8	67,1	37,0	46,5	83,6
1992	57,8	5,4	0,9	64,1	38,3	48,9	87,2
1993	53,3	6,0	1,3	60,6	38,8	50,3	89,1
1994	50,2	6,5	1,2	58,1	44,9	51,9	96,8
1995	47,4	5,5	1,2	54,2	46,4	53,7	100,2
1996	44,6	4,3	1,2	50,1	47,3	57,1	104,4
1997	41,4	3,4	1,0	45,9	47,9	59,7	107,6
1998	38,2	2,6	0,9	41,9	47,9	62,8	110,7
1999	35,9	2,4	1,0	39,5	48,6	65,3	113,9
2000	-	39,7	1,1	40,8	49,3	66,4	115,7
2001	-	41,1	1,5	42,6	50,3	67,7	118,1
2002	-	40,8	1,8	42,6	51,8	68,2	120,0
2003	-	40,7	2,0	42,7	52,6	70,2	122,8
2004	-	40,9	2,4	43,3	53,4	70,5	123,9
2005	-	40,2	2,5	42,7	54,6	71,1	125,8
2006	-	40,1	2,6	42,7	55,6	70,9	126,5
2007	-	41,5	2,6	44,1	55,5	70,8	126,3

a/ A szakiskolai adatokban 2000-ig a szakmunkásképző, a gép- és gyorsíró, egészségügyi és egyéb szakiskolák együttes adatai szerepelnek

**SZAKKÉPZÉSBEN RÉSZESÜLŐ TANULÓK FŐBB OKJ SZAKMACSOPORTOK SZERINT
2007/2008***

(fő)

Megnevezés	Észak-Alföld	Dél-Alföld	ALFÖLD
Egészségügy	883	906	1 789
Szociális szolgáltatások	571	667	1 238
Oktatás	276	581	857
Művészet, közművelődés, kommunikáció	1 299	1 224	2 523
Gépészet	2 511	2 495	5 006
Elektrotechnika-elektronika	1 087	966	2 053
Informatika	2 370	1 616	3 986
Vegyipar	239	38	277
Építészet	2 038	2 398	4 436
Könnyűipar	956	486	1 442
Faipar	1 164	905	2 069
Nyomdaipar	49	102	151
Közlekedés	220	147	367
Környezetvédelem-vízgazdálkodás	208	256	464
Közgazdaság	1 382	1 307	2 689
Ügyvitel	368	462	830
Kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció	3 270	3 493	6 763
Vendéglátás-idegenforgalom	2 895	3 109	6 004
Egyéb szolgáltatások	1 587	1 429	3 016
Mezőgazdaság	1 348	1 786	3 136
Élelmiszeripar	463	750	1 213
ÖSSZESEN	25 184	25 123	50 307

* A tábla a szakképző intézményekben az OKJ szerinti szakmák szakképző évfolyamain tanulók létszámát tartalmazza OKJ szakmacsoportok szerinti bontásban (nappali, felnőtt és gyógypedagógiai oktatás együtt).

**SZAKMAI VIZSGÁT TETT TANULÓK FONTOSABB OKJ SZAKCSOPORTOK SZERINT
2007/2008***

(fő)

Megnevezés	Észak-Alföld	Dél-Alföld	ALFÖLD
Egészségügy	245	284	529
Szociális szolgáltatások	78	154	232
Oktatás	91	265	356
Művészet, közművelődés, kommunikáció	168	169	337
Gépészet	973	801	1 774
Elektrotechnika-elektronika	351	282	633
Informatika	851	720	1 571
Vegyipar	79	9	88
Építészet	285	460	745
Könnyűipar	202	201	403
Faipar	148	172	320
Nyomdaipar	43	45	88
Közlekedés	84	35	119
Környezetvédelem-vízgyógyítás	114	90	204
Közgazdaság	395	311	706
Ügyvitel	204	230	434
Kereskedelem-marketing, üzleti adminisztráció	1 500	1 427	2 927
Vendéglátás-idegenforgalom	848	902	1 750
Egyéb szolgáltatások	396	593	989
Mezőgazdaság	411	824	1 235
Élelmiszeripar	181	264	445
ÖSSZESEN	7 647	8 238	15 885

* A tábla a szakképző intézményekben az OKJ szerinti szakmában eredményes szakmai vizsgát tett tanulók számát (a szakiskolákban, a szakközépiskolákban, felsőfokú szakmákban végzettek számát is) tartalmazza OKJ szakmacsoportok szerinti bontásban (nappali, felnőtt és gyógypedagógiai oktatás együtt).

**FELSŐFOKÚ KÉPZÉSBEN A RÉSZVÉTELEK SZÁMA ISCED TANULMÁNYI TERÜLET ÉS
A KÉPZÉS MEGYEI ELHELYEZKEDÉSE SZERINT
2007/2008***

(fő)

Megnevezés	Észak-Alföld	Dél-Alföld	ALFÖLD
Tanárképzés és oktatástudomány	8 757	8 488	17 245
Művészetek	394	458	852
Humán tudományok	4 123	3 910	8 033
Társadalomtudományok	1 918	1 088	3 006
Újságírás és információkezelés	3 129	1 164	4 293
Üzleti élet és irányítás	11 055	8 677	19 732
Jog	1 428	2 784	4 212
Élő természettudomány	1 003	878	1 881
Fizika tudományok	1 160	1 244	2 404
Matematika és statisztika	498	317	815
Számítógéptudomány	1 708	2 214	3 922
Mérnöki tudományok	2 656	1 926	4 582
Gyártás és feldolgozás	204	414	618
Építészet és építéstudomány	1 117	314	1 431
Mezőgazdaság	1 509	1 349	2 858
Állategészségügy	-	-	-
Egészségügy	4 539	3 724	8 263
Szociális ellátás	3 348	1 488	4 836
Személyi szolgáltatás	1 529	568	2 097
Környezetvédelem	1 525	1 581	3 106
Védelmi szolgáltatások	20	-	20
ÖSSZESEN	51 620	42 586	94 206

* A kétszakos hallgatókat mindkét szakmájuknál számításba vettük. Az egyetem-, ill. főiskolai alap- és kiegészítő képzésben, valamint felsőfokú szakképzésben a végzetek száma (szakirányú továbbképzés és PHD, DLA nélkül).

**A FELSŐFOKÚ KÉPZÉSBEN VÉGZETTEK SZÁMA (ISCED) TANULMÁNYI TERÜLETEK ÉS
KÉPZÉSI HELYEK ELHELYEZKEDÉSE SZERINT
2007/2008***

(fő)

ISCED tanulmányi terület	Észak-Alföld	Dél-Alföld	ALFÖLD
Tanárképzés és oktatástudomány	1 543	2 022	3 565
Művészetek	34	43	77
Humán tudományok	479	639	1 118
Társadalomtudományok	315	121	436
Újságírás és információkezelés	295	190	485
Üzleti élet és irányítás	1 125	1 168	2 293
Jog	169	361	530
Élő természettudomány	104	70	174
Fizika tudományok	64	81	145
Matematika és statisztika	15	11	26
Számítógéptudomány	148	342	490
Mérnöki tudományok	180	121	301
Gyártás és feldolgozás	15	102	117
Építészet és építéstudomány	75	37	112
Mezőgazdaság	263	212	475
Állategészségügy	-	-	-
Egészségügy	666	429	1 095
Szociális ellátás	683	239	922
Személyi szolgáltatás	173	39	212
Környezetvédelem	282	215	497
Védelmi szolgáltatások	21	-	21
ÖSSZESEN	6 649	6 442	13 091

* A kétszakos hallgatókat mindkét szakmájuknál számításba vettük. Az egyetem-, ill. főiskolai alap- és kiegészítő képzésben, valamint felsőfokú szakképesítésben a végzettek száma (szakirányú továbbképzés és PHD, DLA nélkül).

**A 15 ÉVES ÉS IDŐSEBB NÉPESSÉG ÖSSZETÉTELE A LEGMAGASABB BEFEJEZETT
ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZINTJE ÉS JELLEGE SZERINT**

2005

(százalék)

Megnevezés	Észak-Alföld	Dél-Alföld	ALFÖLD
Teljes népesség az iskolai végzettség szintje szerint			
Szakképzettséggel nem rendelkezők	58,3	56,0	57,2
Középfokú szakképesítéssel	31,6	34,0	32,7
Felsőfokú végzettséggel	10,0	10,0	10,0
ÖSSZESEN	100,0	100,0	100,0
Középfokú szakképzettséggel rendelkezők a végzettség jellege szerint			
Ipari és építőipari	58,5	53,7	56,1
Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási	8,9	10,9	9,9
Közlekedési, postai és távközlési	2,0	1,8	1,9
Kereskedelmi	11,6	13,6	12,6
Közgazdasági	4,2	6,0	5,1
Számítástechnikai	1,1	0,8	1,0
Pénzügyi, számviteli, irodai	4,5	4,9	4,7
Vízgazdálkodási, szolgáltatási	2,1	2,2	2,1
Egészségügyi és szociális	3,4	2,9	3,2
Oktatási, tudományos, közművelődési	1,7	1,1	1,5
Művészeti	0,2	0,3	0,3
Jogtudományos, igazgatási	0,1	0,2	0,1
Egyéb	1,6	1,5	1,5
ÖSSZESEN	100,0	100,0	100,0
Felsőfokú szakképzettséggel rendelkezők a végzettség jellege szerint			
Ipari és építőipari	13,9	13,8	13,8
Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási	10,9	10,9	10,9
Közlekedési, postai és távközlési	0,7	1,0	0,8
Kereskedelmi	1,0	1,3	1,1
Közgazdasági	8,3	5,3	6,8
Számítástechnikai	2,1	2,6	2,3
Pénzügyi, számviteli, irodai	3,1	3,2	3,2
Vízgazdálkodási, szolgáltatási	0,6	1,4	1,0
Egészségügyi és szociális	8,2	9,4	8,8
Oktatási, tudományos, közművelődési	41,7	39,8	40,8
Művészeti	0,6	0,4	0,5
Jogtudományos, igazgatási	5,1	6,7	5,9
Egyéb	3,8	4,1	4,0
ÖSSZESEN	100,0	100,0	100,0

**A 15 ÉVES ÉS IDŐSEBB FOGLALKOZTATOTTAK ÖSSZETÉTELE A LEGMAGASABB BEFEJEZETT ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZINTJE ÉS JELLEGE SZERINT
2005**

(százalék)

Megnevezés	Észak-Alföld	Dél-Alföld	ALFÖLD
Teljes népesség az iskolai végzettség szintje szerint			
Szakképzettséggel nem rendelkezők	33,3	32,6	33,0
Középfokú szakképesítéssel	47,9	49,8	48,8
Felsőfokú végzettséggel	18,8	17,5	18,2
ÖSSZESEN	100,0	100,0	100,0
Középfokú szakképzettséggel rendelkezők a végzettség jellege szerint			
Ipari és építőipari	60,6	55,4	58,0
Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási	8,4	11,2	9,8
Közlekedési, postai és távközlési	2,2	1,9	2,1
Kereskedelmi	11,2	13,5	12,4
Közgazdasági	3,7	5,1	4,4
Számítástechnikai	0,8	0,6	0,7
Pénzügyi, számviteli, irodai	4,1	4,5	4,3
Vízgazdálkodási, szolgáltatási	2,0	1,9	2,0
Egészségügyi és szociális	4,1	3,6	3,8
Oktatási, tudományos, közművelődési	1,2	0,4	0,8
Művészeti	0,1	0,3	0,2
Jogtudományos, igazgatási	0,1	0,1	0,1
Egyéb	1,4	1,5	1,4
ÖSSZESEN	100,0	100,0	100,0
Felsőfokú szakképzettséggel rendelkezők a végzettség jellege szerint			
Ipari és építőipari	14,6	14,1	14,3
Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási	10,5	9,8	10,1
Közlekedési, postai és távközlési	0,8	0,6	0,7
Kereskedelmi	1,1	1,1	1,1
Közgazdasági	7,7	5,1	6,5
Számítástechnikai	2,3	3,0	2,6
Pénzügyi, számviteli, irodai	3,4	3,0	3,2
Vízgazdálkodási, szolgáltatási	0,6	1,7	1,1
Egészségügyi és szociális	9,2	10,6	9,8
Oktatási, tudományos, közművelődési	40,7	39,9	40,3
Művészeti	0,4	0,4	0,4
Jogtudományos, igazgatási	5,2	6,9	6,0
Egyéb	3,5	3,8	3,6
ÖSSZESEN	100,0	100,0	100,0

**A PÁLYAKEZDŐ ÁLLÁSKERESŐK SZÁMA A KERESETT ÁLLÁS JELLEGE SZERINT
2007**

(fő)

FEOR szám	Foglalkozási csoport, főcsoport megnevezése	Észak- Alföld	Dél-Alföld	ALFÖLD
11	Törvényhozók, igazgatási, érdekképviselési vezetők	-	1	1
12	Területi, helyi önkormányzati, közigazgatási, igazságszolgáltatási, érdekképviselési vezetők	5	5	10
13	Gazdasági, költségvetési szervek vezetői	177	135	312
14	Gazdasági, költségvetési kissezervezetek vezetői	48	35	83
1	<i>Törvényhozók, igazgatási, érdekképviselési vezetők, gazdasági vezetők</i>	230	176	406
21	Műszaki és természettudományos	625	379	1 004
22	Egészségügyi (egyetemi végzettséghez kötött)	67	32	99
23	Szociális (egyetemi végzettséghez kötött)	81	58	139
24	Szakképzett pedagógusok	551	304	855
25	Gazdasági, jogi és társadalomtudományi	602	426	1 028
26	Kulturális, művészeti és vallási (egyetemi, főiskolai)	115	90	205
29	Egyéb magasan képzett ügyintézők	11	8	19
2	<i>Egyetemi, főiskolai képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozások</i>	2 052	1 297	3 349
31	Technikusok és hasonló műszaki foglalkozások	918	525	1 443
32	Egészségügyi	128	153	281
33	Szociális és munkaerő-piaci szolgáltatási	81	48	129
34	Pedagógus foglalkozások	183	91	274
35	Igazságszolgáltatási, élet- és vagyonvédelmi ügyintézők	50	24	74
36	Gazdasági, pénzügyi ügyintézők	751	698	1 449
37	Kulturális, művészeti és vallási foglalkozások	83	69	152
39	Egyéb ügyintézők	138	32	170
3	<i>Egyéb felsőfokú vagy középfokú képzettséget igénylő foglalkozások</i>	2 332	1 640	3 972
41	Irodai jellegű foglalkozások	2 311	1 950	4 261
42	Ügyviteli, ügyfélforgalmi jellegű foglalkozások	262	196	458
4	<i>Irodai és ügyviteli (ügyfélforgalmi) jellegű foglalkozások</i>	2 573	2 146	4 719
51	Kereskedelmi, vendéglátó-ipari foglalkozások	2 170	1 906	4 076
52	Közlekedési, postai és hírközlési foglalkozások	16	2	18
53	Nem anyagi jellegű szolgáltatási foglalkozások	597	437	1 034
5	<i>Szolgáltatási jellegű foglalkozások</i>	2 783	2 345	5 128

**A PÁLYAKEZDŐ ÁLLÁSKERESŐK SZÁMA A KERESETT ÁLLÁS JELLEGE SZERINT
2007
(folytatás)**

(fő)

FEOR szám	Foglalkozási csoport, főcsoport megnevezése	Észak- Alföld	Dél-Alföld	ALFÖLD
61	Mezőgazdasági foglalkozások	189	154	343
62	Erdő- és vadgazdálkodási foglalkozások	20	22	42
63	Halászati foglalkozások	2	-	2
64	Növényvédelmi, növény-egészségügyi és talajvédelmi foglalkozások	-	3	3
6	<i>Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási foglalkozások</i>	211	179	390
71	Bányászati foglalkozások	-	-	-
72	Élelmiszeripari foglalkozások	160	138	298
73	Könnyűipari foglalkozások	517	309	826
74	Vas- és fémipari foglalkozások	723	419	1 142
75	Háziipari, vegyesipari és raktározási foglalkozások, laboránsok	73	78	151
76	Építőipari foglalkozások	599	492	1 091
7	<i>Ipari és építőipari foglalkozások</i>	2 072	1 436	3 508
81	Feldolgozóipari gépek kezelői	172	62	234
82	Egyéb helyhez kötött gépek kezelői	121	80	201
83	Mobil gépek kezelői	219	155	374
8	<i>Gépkezelők, összeszerelők, járművezetők</i>	512	297	809
91	Egyszerű szolgáltatási jellegű foglalkozások	5 706	2 986	8 692
92	Egyszerű mezőgazdasági és erdőgazdálkodási foglalkozások	59	12	71
9	<i>Szakképesítést nem igénylő (egyszerű) foglalkozások</i>	5 765	2 998	8 763
0	<i>Fegyveres erők, fegyveres testületek foglalkozásai</i>	93	67	160
	ÖSSZESEN	18 623	12 581	31 204

MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK

A népesség iskolázottságára, szakképzettségére, foglalkoztatására vonatkozó adatok a KSH népszámlálás és mikrocenzus felméréseiből származnak.

A **népesség iskolázottságának** megállapítása az iskolarendszerű oktatás keretében szerzett legmagasabb elvégzett évfolyam alapján történt. Az iskolázottsági adatok kimutatása nem követi az oktatási intézmények szintjében bekövetkezett változásokat. Minden személy olyan végzettségi szintnél szerepel, amelyet az adott intézmény a végzettség megszerzésének időpontjában nyújtott.

Az adatok egyaránt tartalmazzák a nappali, esti és levelező tagozaton, illetve távoktatási és más formában szerzett tevékenységeket.

A korábbi oktatási rendszerek intézményeit, illetve a hat- és nyolcosztályos középiskolákat az iskolai osztályszámok csoportjai az alábbiak szerint foglalják magukba:

- az elemi (nép-) iskola 1-8. osztályát az 1-8. évfolyam;
- a polgári iskola 1-4. osztályát az 5-8. évfolyam;
- a hatosztályos középiskola 1-6. osztályát a 7-12. évfolyam, illetve az érettségi;
- a nyolcosztályos középiskola 1-8. osztályát az 5-12. évfolyam, illetve az érettségi.

A legmagasabb iskolázottsági évfolyamszám megállapításakor a korábbi szakmunkásképző (iparitanuló-, tanonc- stb.) iskolai végzettségek közül csak az 1961-ben vagy később, az egészségügyi szakiskolai, valamint a gép- és gyorsíró iskolai végzettségek közül csak az 1976-ban vagy később, nappali tagozaton szerettek beszámítása történt meg. Az egykor középfokú iskolai végzettséget adó szakmunkás bizonyítványt, illetve szakiskolai oklevelet szerzett személyek számát a „középiskola érettségi nélkül szakmai oklevéllel” rovat tartalmazza.

Középiskolai megjelölést kaptak mindazok a legmagasabb befejezett végzettségek, amelyek az általános (elemi) iskolai oktatásra épülnek, érettségi vizsgára, képesítő megszerzésére, egyetemi, főiskolai továbbtanulásra készítenek fel, valamint középfokú végzettséghez kötött munkakörök betöltésére jogosítanak (pl. gimnáziumban, szakközépiskolában, technikumban, fesőkereskedelmi iskolában, középfokú tanító-, illetve óvónőképző intézetben szerzett végzettségek). Az 1974-1986. években szerzett középiskolai végzbizonyítványok az érettségivel egyenértékűnek tekintendők.

Az egyetem, főiskola stb. csoportjába tartozik mindazon végzettség, amely érettségire (képesítőre) épül, magas fokú szakismereteket és általános műveltséget ad, a tanulmányok befejezése államvizsga letételére, illetve oklevél, diploma megszerzésére jogosít.

Az iskolarendszerű oktatás keretében szerzett végzettséget magukba foglaló adatok között nem szerepelnek:

- a tanfolyami szakoktatás keretében szerzett,
- a Marxizmus-Leninizmus Esti Egyetemen államvizsga letétele nélkül szerzett, valamint
- az általános iskolára épülő alapfokú ipari vagy mezőgazdasági szakmai ismereteket nyújtó továbbképző iskolai végzettségek.

Foglalkoztatottnak minősül minden 15 éves és idősebb személy, aki az eszmei időpontot megelőző héten legalább egy órányi, jövedelmet biztosító munkát végzett, vagy rendszeres foglalkoztatástól (pl. betegség miatti távollét vagy fizetett, illetve fizetés nélküli szabadság miatt) csak átmenetileg volt távol. Foglalkoztatottak tehát mindazok, akik munkaviszonyban, köztisztviselői, közalkalmazotti jogviszonyban, bírói, ügyészi szolgálati viszonyban, munkavégzési kötelezettséggel járó tagsági viszonyban állnak bármely munkáltatóval, illetve munkaszerződéssel, vállalkozói engedéllyel rendelkeznek. Idetartozik a

háztartáshoz tartozó gazdaságban vagy vállalkozásban, segítő családtagként végzett rendszeres tevékenység, az alkalmi munka, illetve a közhasznú munkában való részvétel is. A foglalkoztatottak közé tartoznak a nyugdíj, gyed, gyes, gyet mellett dolgozók, továbbá – amennyiben az intézetben dolgoznak – a büntetés-végrehajtási intézetben fogva tartottak is. Foglalkoztatottnak számítanak a 15 éves és idősebb nappali tagozatos tanulók is abban az esetben, ha az eszmei időpontot megelőző héten legalább egy órát dolgoztak.

Adatforrás az **oktatási intézmények tevékenységére** vonatkozóan az Oktatási és Kulturális Minisztérium által gyűjtött és feldolgozott adatok. Az oktatási adatfelvételek rendszere a 2200/2001. tanévtől mind tartalmában, mind módszerében változott, követi az 1993. évi LXXIX. és a LXXX. sz. törvényben meghatározott szervezeti és tevékenységi rendszerét. Az adatfelvétel megfigyelési egysége az oktatási intézmény és ezen belül a tevékenység, oktatási feladat. Az adatfelvétel eszmei időpontja 2000/2001-től minden év október 1-je. A tanulmányok befejezésére vonatkozó adatok az adatfelvételt megelőző tanév végi eredményeket tartalmazzák, az eszmei időpontig letett javító- és pótvizsgák eredményeivel kiegészítve.

Az adatok tartalma több esetben változott. Ezek az adatok csupán az eltérő tartalmuk figyelembevételével hasonlíthatók össze. Az új adatfelvételben az intézmények működési adatai tartalmazzák a felnőttoktatási vagy gyógypedagógiai oktatást folytató helyek adatait is.

Közoktatási intézmény: önálló alapító okirattal rendelkező közoktatási, nevelési feladatokat ellátó szervezet. A közoktatási intézmény egy igazgatási szervezetben több közoktatási feladatot is elláthat.

Feladatellátási hely: az intézmény igazgatási szervezetén belül a székhelyén vagy más telephelyén működő intézményegység, illetve az azonos telephelyén de eltérő közoktatási feladatot ellátó intézményegység.

A statisztikai adatok az adatfelvétel eszmei időpontjában működő intézményeket illetve feladatellátási helyeket tartalmazzák.

Nappali rendszerű iskolai oktatás: a tanköteles korú és a tanköteles kornál idősebb, de 22(25) éves kort el nem ért tanulók nappali munkarend szerinti oktatása.

Felnőttoktatás: a tanköteles kornál idősebb vagy a nappali rendszerű iskolai oktatásban részt venni nem tudó, illetve nem akaró személyeknek a munkahelyi, családi vagy más irányú elfoglaltsághoz, a meglévő ismeretekhez az életkorhoz igazodó iskolai oktatása.

Iskolai rendszerű szakképzés a közoktatás szakmai vizsgára felkészítő szakasza.

A szakiskolai adatok tartalmazzák a korábbi iskolarendszerben működő gyors- és gépíróiskolák, egészségügyi szakiskolák, és egyéb szakiskolák, valamint a szakmunkásképző iskolák adatait.

A szakközépiskolai adatok tartalmazzák az érettségire felkészítő oktatás és az érettségire vagy középiskolai végzettségre épülő iskolai szakképzés adatait.

Tanuló: általános iskolába, középfokú oktatási intézménybe beiratkozott, az adatfelvétel eszmei időpontjában az intézménnyel tanulói jogviszonyban lévő személy. 2000-től az általános iskolai tanulók száma nem tartalmazza a gimnáziumi oktatásban tanuló 5-8. évfolyamos tanulókat. Létszámuk a gimnáziumi tanulók számában szerepel.

A felsőoktatás eszmei időpontja október 15., a megfigyelési egység az intézmény és a kar. Az adatfelvétel a felsőoktatásról szóló 2005. évi CXXXIX. törvény alapján a különböző szinteken és tagozati formában folyó képzésekről egységes szerkezetben gyűjt adatokat. A szakok és végzettségek megnevezése a kormányrendeletekben megjelölt képesítési követelményrendszereknek megfelelően szerepel a statisztikában.

A **pályakezdő álláskeresőkre** vonatkozó adatok, amelyek az epalya.hu internetes oldalról letölthetők, a Foglalkoztatási és Szociális Hivatal nyilvántartásaiból származnak.

Nyilvántartott pályakezdő álláskereső, az a 25. életévét – felsőfokú végzettséggel rendelkezők esetében 30. életévét – be nem töltött, a munkaviszony létesítéséhez szükséges feltételekkel rendelkező, a munkaügyi központ által nyilvántartott álláskereső, feltéve, ha álláskeresési járadékra, álláskeresési segélyre a tanulmányainak befejezését követően nem szerzett jogosultságot. Nem tekinthető pályakezdő álláskeresőnek, aki terhességi-gyermekágyi segélyben, gyermekgondozási díjban, illetőleg gyermekgondozási segélyben részesül, vagy előzetes letartóztatásban van, szabadságvesztés, illetve elzárás büntetését tölti.

Keresett foglalkozások: a nyilvántartásba kerülő álláskeresők által elsődlegesen keresett foglalkozások. A keresett foglalkozások csoportosítása a Foglalkozások Egységes Osztályozási Rendszere előírásai alapján történt.